



AASTARAAMAT
KESKKONNAJÄREELVALVE
2011

Sisukord

Peadirektori avasõnad	4
Keskkonnainspeksioonist lühidalt	5
Keskkonnainspeksioon kui õppiv organisatsioon	7
Keskkonnainspeksioon sai uurimisasutuseks	9
Valdkondlikud nõukojad	10
Keskkonnajärelevalve	11
Keskkonnakaitse valdkond	12
Paisude kontroll	13
Välisõhk	14
Liiva kalmistu prügimägi	15
Vorstid, kalad ja rotid ehk ebaharilikud leiud looduses	16
Pakendiettevõtjate kontroll	18
Keskkonnakaitse olulisemate valdkondade rikkumised	19
Looduskaitse valdkond	21
Manija ja Aegna majad	22
Otepää looduspargi ebaseaduslikud ehitised	23
Looduskaitse valdkonna rikkumised	24
Kalakaitse valdkond	26
Rikkumised ja probleemid	26
Seaduserikkumisi harrastuspüügil	27
Täpsustus keskkonnakahju arvutamise kord	28
Peipsi tragimine	28
Röövpüüginäitus muuseumis	29
Kalakaitse valdkonna rikkumised	30
Koostöö	31
Koolitused teistele ametkondadele	31
Rahvusvaheline koostöö	33
NAFO inspektorid Tallinnas	33
Balti inspektorite kohtumine	34
Valgevene visiit	34
Koostöö Moldovaga	34
1313 ehk avalikkuse roll keskkonnarikkumiste avastamisel ja ennetamisel	35
Statistilised koondandmed	38

Hea lugeja!

Mul on hea meel sisse juhatada järjekordset keskkonnanjärelevalve aastaraamatut, milles anname ülevaate aasta jooksul tehtust – seda nii numbrite kui ka näidete kaudu. Et järelevalve eesmärgi ja olemust arusaadavamaks teha, räägime erinevate valdkondade probleemidest ning mõnest enim tähelepanu pälvinud juhtumist. Räägime esmajoonelise endi ehk Keskkonnainspeksiooni tegemistest ja töötulemustest, kuid esitame ka Eestis tehtava keskkonnanjärelevalve koondandmed.

Statistilisi numbreid vaadates on põhjust rahuloluks: keskkonnanalased rikkumised vähenevad ja väheneb ka keskkonnakahju kogusumma. Kui 2010. aastal registreeriti Eestis kokku 5587 õigusrikkumist, siis 2011. aastal tuvastati rikkumisi 4458. Rikkumistega kaasnenud keskkonnakahju kogusumma oli 2011. aastal 309 464 eurot, aasta varem 733 676 eurot.

Rikkumiste vähenemises on oma osa kõigi järelevalveasutuste järjekindlal tegevusel, kindlasti ka asutuste koostööl ja ennetustööl. 2011. aastast on häid näiteid, kus probleemsele sihtrühmale suunatud märgukirjade mõjul hakkasid asjad soovitud suunas liikuma. Siin kohal võib nimetada Maksu- ja Tolliameti ning Keskkonnainspeksiooni koostööd pakendikontrolli osas.

Keskkonnainspeksiooni jaoks oli 2011. aastal üheks olulisemaks sündmuseks uurimisasutuse staatuse saamine, see tähendab, et lisaks keskkonnanalastele väärtegudele menetleme nüüd ka keskkonnakuritegusid. Oleme Euroopas üks vähestest keskkonnaküsimustega tegelevatest asutustest, kellel on keskkonnakuritegude uurimise pädevus. Võib öelda, et kriminaalasjade menetlemine on edukalt käivitunud. 2011. aasta lõpuks ehk neli kuud pärast uurimispädevuse saamist oli meil menetluses 21 kriminaalasja.

Avaliku sektori asutusena peame pidevalt mõtlema, kuidas maksumaksjatelt tulevat raha võimalikult säästlikult ja efektiivselt kasutada. 2011. aastal hindasime riske uutal alustel, see aitab meil keskkonnanalaseid probleeme ennetada ja vältida, samuti paremaid juhtimisotsuseid teha. Tõime välja ka valdkondade prioriteetid pikema aja ehk nelja aasta peale.

Selleks, et paremini ühiskonna ootustele vastata ja saada järelevalve tõhusamaks korraldamiseks sisendit ka väljastpoolt, kutsus Keskkonnainspeksioon kokku valdkondlikud nõukojad, milles on esindatud erinevad



ametkonnad ja ühendused. Järgmisel riskide hindamisel loodame kuulda ka nõukodade arvamusi.

Organisatsiooni arengu poolelt peab kindlasti nimetama kompetentsimudeli edasiarendamist. Alustasime oma tegevuste kirjeldamist erinevate protsessidena, kusjuures defineerisime protsesside omanikud, kes vastutavad protsesside väljatöötamise eest, ning protsesside juhid, kes vastutavad täideviimise eest. Samuti alustasime ressursivajaduse kaardistamist, mille eesmärk on kasutada meie käsitutes olevaid ressursse efektiivsemalt prioriteetsete valdkondade järelevalveks.

Nõudmised inspektoritele on kõrged, seega on jätkuvalt olulisel kohal inspektorite ametioskuste arendamine, sealhulgas teadmiste jagamine organisatsiooni siseselt.

Sellest kõigest ongi juttu järgnevatel lehekülgedel.

Head lugemist!

Peeter Volkov
Keskkonnainspeksiooni peadirektor

Keskkonnainspektsioonist lühidalt

Keskkonnainspektsioon

- kuulub Keskkonnaministeeriumi valitsemisalasse;
- teostab järelevalvet looduskeskkonna ja -varade kasutamise üle kõigis keskkonnakaitse valdkondades, olles seega peamiseks keskkonnajärelevalve asutuseks Eestis;
- rakendab seaduses ettenähtud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja vajalike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks;
- peatab keskkonda kahjustava või ohustava tegevuse, aga ka loodusressursi kasutamise seotud õiguspärase tegevuse, kui see seab ohtu inimeste elu, tervise või vara;
- korraldab selgusetu kuuluvusega loodussaaduse hankimise vahendi hoidmist, müümist ja tagastamist seasuslikule valdajale või selle hävitamist;
- korraldab omavolilise ehitise likvideerimist;
- on keskkonnaalaste õigusrikkumiste puhul kohtuväline menetleja;
- alates 2011. aasta septembrist menetleb prokuratuuri juhtimisel ka keskkonnakuritegusid.

Keskkonnainspektsiooni missioon on keskkonnavaldkonnas õiguskuulekuse tagamine eesmärgiga säilitada ja parandada keskkonnaseisundit.

Keskkonnainspektsiooni visioon on olla avatud ja usaldusväärne asutus, mis töötab süsteemselt ja tulemuslikult keskkonnavaldkonnas õiguskuulekuse paranemise ja puhta keskkonna nimel.

Keskkonnainspektsiooni põhiväärtused on:

- hoolivus
- avatus
- usaldusväärsus
- tulemuslikkus

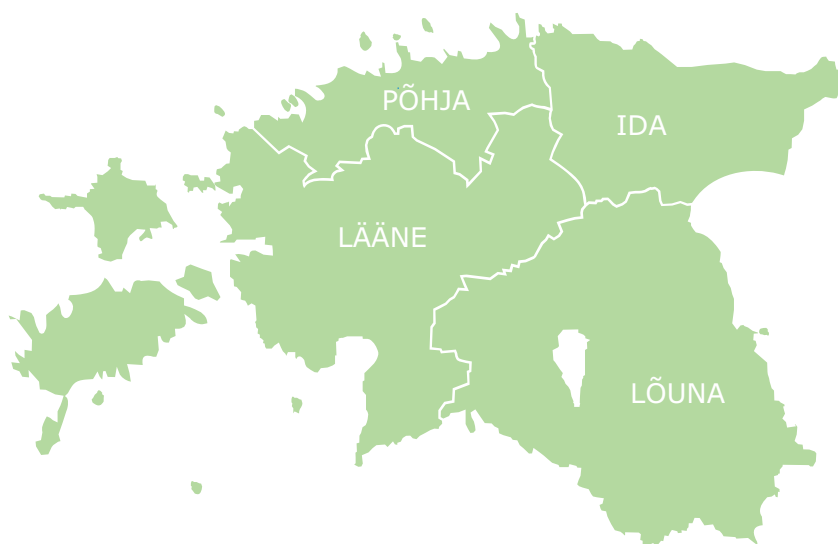
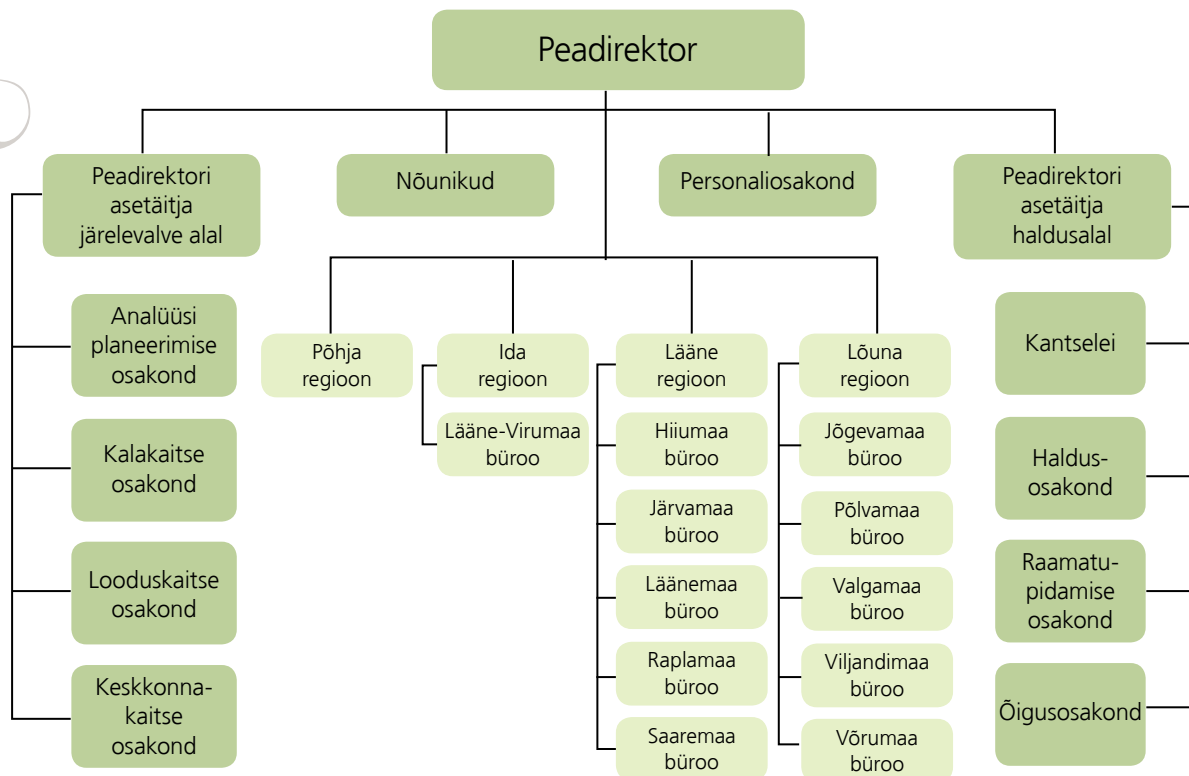
Keskkonnainspektsiooni struktuur ja regionaalne jaotus

Keskkonnainspektsiooni koosseisu kuuluvad Tallinnas paiknev keskus ja neli regiooni: Põhja regioon, Ida regioon, Lõuna regioon ja Lääne regioon, mille keskused asuvad vastavalt Tallinnas, Jõhvis, Tartus ja Pärnus.

Ida, Lääne ja Lõuna regiooni alluvuses on veel maakondlikud bürood: Ida regioonil üks, Lääne ja Lõuna regioonil kummalgi viis bürood.

Igapäevast keskkonnaalast järelevalvet teostavad regionaalsed üksused. Põhitegevust suunavad ja koordineerivad Keskkonnainspektsiooni keskuse koosseisu olevad sisuosakonnad: keskkonnakaitse osakond, looduskaitse osakond ja kalakaitse osakond.

Keskuse koosseisu kuuluvad veel tugiteenuseid pakuvad osakonnad: õigisosakond, personaliosakond, analüüsi ja planeerimise osakond, haldusosakond, raamatupidamise osakond ja kantselei.



Keskkonnainspektsioon kui õppiv organisatsioon

Keskkonnainspektsiooni põhitöötajate ehk keskkonnakaitseinspektorite töö eeldab häid teadmisi nii konkreetsetes keskkonnavaldkonnas kui ka õiguslikes küsimustes. Samas puudub Eestis õppeasutus, mille õppekava annaks süsteemsed teadmised keskkonnavaldkonnast, järelevalve õiguslikust poolest ja menetlustoimingute läbiviimisest. Seetõttu on võtmetähtsusega uue töötaja esimesest tööpäevast alates tema organisatsioonisisene arendamine ja teadmiste edasi andmine kvaliteetse keskkonnajärelevalve tagamiseks. Keskkonnakaitseinspektori esmase väljaõppe peavad tagama vahetu juht, valdkondlik arengujuht ehk peainspektor-nõunik, igale uuele töötajale kuni kuus kuud toeks olev mentor ning efektiivne koolitussüsteem, mis toetab inimeste tööalast arengut, kompetentside tõusu ning seeläbi ka organisatsiooni eesmärkide saavutamist ja jätkusuutlikkust.

2011. aastal sai Keskkonnainspektsioonis Euroopa Sotsiaalfondi toel alguse arendusprojekt „Õppiva organisatsiooni põhimõtete juurutamine Keskkonnainspektsioonis”, mille eesmärgiks on toetada Keskkonnainspektsiooni kujunemist organisatsiooniks, mis läbi oma juhtimiskultuuri ja sisekoolitajate süsteemi oskab teadmisi luua, omandada ja edasi anda ning seeläbi igakülgset toetada keskkonnajärelevalve arengut Eestis. Projekt koosneb kolmest etapist. Esimene etapp keskendub Keskkonnainspektsiooni sisekoolitajate arendamisele, teine kõigi Keskkonnainspektsiooni juhtide teadmiste ja oskuste tõstmisele inimeste juhtimisel ja arendamisel ning kolmas organisatsiooni arendustegevuste juhtide arendamisele.

2011. aastal keskendusime sisekoolitajate arendamisele. Keskmiselt läbib iga keskkonnainspektsiooni teenistuja aastas 8 koolituspäeva. Seejuures sisekoolitused moodustavad organisatsioonis toimuvatest koolitustest järjest suurema osa (vt joonised). Enamik neist on seotud valdkondlike teadmiste, samas ka õiguslaste teadmiste omandamisega. Oma inimeste läbi viidavad, eelkõige keskkonnakaitseinspektorite töös esinevate juhtumite ja probleemide käsitlemisele üles ehitatud koolitused on organisatsioonis väga hinnatud.

Selleks, et tagada sisekoolituste vajalik tase, tulemuslikud õppemeetodid ja sisekoolitajate motivatsioon, jagasid Keskkonnainspektsioonis sisekoolitaja rollis olevatele teenistujatele 2011. aastal teadmisi Tallinna Ülikooli andragoogika õppetooli koolitajad. Keskenduti täiskasvanute koolitamise olemusele ning tulemuslike koolituspäevade ettevalmistamise ja läbiviimise oskustele. Lisaks teadmistele aitas arenguprogramm tugevdada ka sisekoolitajate rolliteadlikkust ja ühtsustunnet.

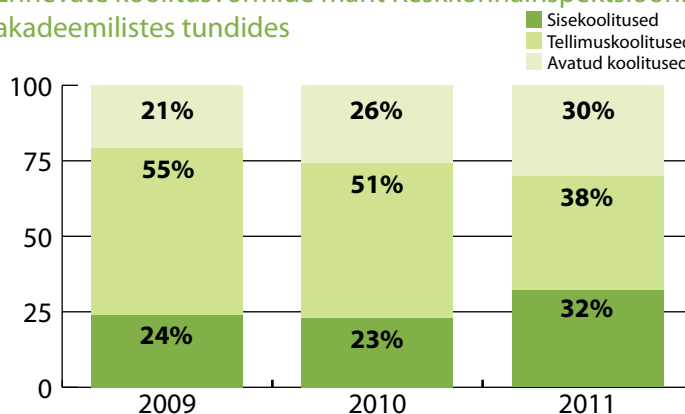


Sisekoolitajad õpivad, kuidas oma teadmisi kolleegidele kõige paremini edasi anda

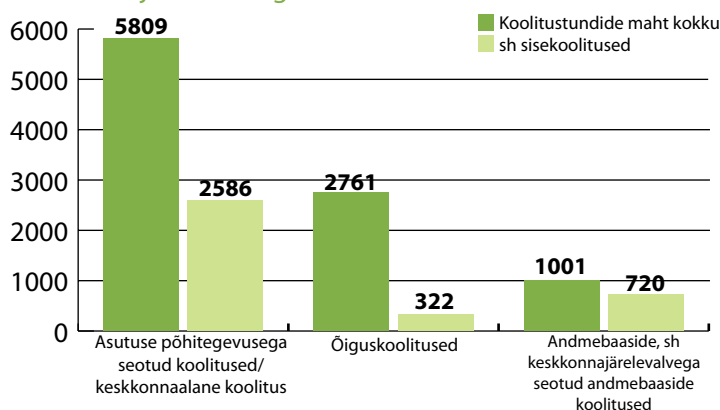
Keskkonnainspektsiooni töö efektiivsemaks ja tulemuslikumaks kujundamiseks on planeeritud töötajate arendus- ja koolitusprogramme süsteemselt kooskõlas organisatsiooni eesmärkide arenguga. Keskkonnainspektsiooni juhtkond toetab õppiva organisatsioonini

põhimõtete juurdumist läbi erinevate arenguprogrammide, mis kaasavad kõiki võtmetähtsusega sihtgruppe. Projekti järgnevad etapid lähevad edasi juba 2012. aastal.

Erinevate koolitusvormide maht Keskkonnainspektsioonis akadeemilistes tundides



Sisekoolituste osakaal akadeemilistes tundides keskkonnajärelevalvega seotud valdkondades 2011



Keskkonnainspeksioon sai uurimisasutuseks

2011. aasta veebruaris kuulutas president Toomas Hendrik Ilves välja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse, millega anti Keskkonnainspeksioonile uurimisasutuse staatus ja õigus alates 1. septembrist 2011 menetleda keskkonnavalaseid kuritegusid.

Seadusmuudatust ette valmistades leiti, et kõige otstarbekam on anda keskkonnakuritegude menetlemine täielikult Keskkonnainspeksiooni pädevusse, ehkki kaaluti ka muid variante. Kuni selle ajani tegi inspeksioon keskkonnakuritegude puhul esmased uurimistoimingud ning andis seejärel materjalid politseile, kes prokuratuuri juhtimisel asja edasi menetles.

Keskkonnakuritegusid ei esine massiliselt, kuid need on üsnagi spetsiifilised ning nende uurimine nõuab konkreetse keskkonnavaldkonna tundmist. Keskkonnainspeksioonil on olemas erialane kompetents, samuti on meil kohtueelse uurimise menetluse valdkonnas arvestatava uurimiskogemusega inspektorid. Lisaks sellele on Keskkonnainspeksiooni eesmärke ja tegevusvaldkondi arvestades keskkonnakuritegude avastamine ja süüdlaste vastutusele võtmine meie otsene prioriteet.

Levinumad keskkonnavalased kuriteod on puude ebaseaduslik raie, loodusliku loomastiku kahjustamine (salaküttimine, röövpuük), looduskasutus- ja saaste-loata tegevus, näiteks kaevandamine, samuti õhu- ja veereostused, jääkainete keskkonda viimised.

Menetluste puhul on oluline koostöö teiste uurimisasutustega, sest kuriteod võivad olla seotud erinevate valdkondadega. Näiteks võivad need korraga puudutada nii keskkonna kui maksunduse poolt.

2011. aasta lõpu seisuga oli inspeksioonil menetluses 21 kriminaalasia. Nelja kuuga, see tähendab septembrist detsembrini olime kahe asja uurimisega nii kaugele jõudnud, et edastasime materjalid prokuratuurile. Ühes nimetatud juhtumis, mis oli seotud alamõõduliste kalade püügiga, tegi Pärnu maakohus juba 2012. aasta veebruaris ka süüdimõistva otsuse. Kohus mõistis Pärnu lähel alamõõdulisi kohasid püüdnud kaks kutselist kalurit süüdi, määrates ühele 507 ja teisele 240 euro suuruse rahalise karistuse. 126 alamõõdulise koha püügiga tekitatud keskkonnakahju 5700 eurot tuli süüdlastel solidaarselt hüvitada.

Seda, et meid uurimisasutusena tõsiselt võetakse, näitab kasvõi fakt, et osalesime 2012. aasta kevadel Prantsusmaal toimunud esimesel rahvusvahelisel keskkonnakaitse ja -järelvalvega tegelevate ametkondade juhtide tippkohtumisel, mille korraldasid Interpol ja UNEP (United Nations Environment Programme). Keskkonnakuritegudele tahetakse suuremat tähelepanu pöörata ja selle juures on väga oluline riikidevaheline koostöö.

Keskkonnainspeksioon osaleb Eesti esindajana ka rahvusvahelise keskkonnakuritegude uurimise võrgustiku EnviCrimeNet tegevuses.

Valdkondlikud nõukojad

Keskkonnainspeksioon viib igal aastal läbi riskide hindamise, millest selguvad kriitilisemad valdkonnad ja probleemid, millele tuleb järelevalve korraldamisel ja probleemid, millele tuleb järelevalve korraldamisel enim tähelepanu pöörata. Samas leidsime, et pikema eesmärkide seadmiseks oleks meil vaja sisendit ka väljastpoolt, see tähendab kuulata teiste ametkondade ja keskkonnaekspertide arvamusi järelevalve prioriteetide seadmisel, et suunata järelevalve ühiskonna ootustele vastavatesse valdkondadesse.

2011. aasta septembris kutsuski inspeksioon kokku valdkondlikud nõukojad. Keskkonnainspeksiooni töökorraldusest lähtuvalt on järelevalvevaldkonnad jaotatud kolmeks: keskkonnakaitse, looduskaitse ja kalakaitse valdkondadeks. Sellele vastavalt moodustati ka kolm nõukoda. Nendesse kuuluvad meie peamiste koostööpartnerite, teadlaste ja keskkonnakasutajate katusorganisatsioonide esindajad.

Kalakaitse nõukoda:

- Keskkonnaministeerium
- Põllumajandusministeerium
- Maksu- ja Tolliamet
- Veterinaar- ja Toiduamet
- Politsei- ja Piirivalveamet
- Eesti Kalaliit
- Eesti Kalurite Liit
- Peipsi Alamvesikonna Kalurite Liit
- Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut
- Eesti Maaülikooli Limnoloogiakeskus
- Harrastuspüügiklubide ümarlaud
- Riigikogu keskkonnakomisjon

Keskkonnakaitse nõukoda:

- Keskkonnaamet
- Keskkonnauuringute Keskus
- Maksu- ja Tolliamet
- Tehnilise Järelevalve Amet
- Veterinaar- ja Toiduamet
- Terviseamet
- Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet
- Eesti Linnade Liit
- Eesti Maaomavalitsuste Liit
- SA Säästva Eesti Instituut
- Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
- Riigikogu keskkonnakomisjon

Looduskaitse nõukoda:

- Keskkonnaministeerium
- Keskkonnaamet
- Maksu- ja Tolliamet
- Veterinaar- ja Toiduamet
- Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit
- Eesti Jahimeeste Selts
- Eesti Loomakaitse Liit
- Eestimaa Looduse Fond
- Erametsakeskus
- Riigimetsa Majandamise Keskus
- Riigikogu keskkonnakomisjon

Nõukojad on koos käinud poole aasta tagant ja seniste kokkusaamiste põhjal võib öelda, et ühiselt arutades tekib laiem „pilt” ning hakkame ka ise asju teise nurga alt vaatama. Otsest praktilist tulu loodame 2012.

aasta riskide hindamisel, kuhu tahame ka nõukojad kaasata ning riskide maandamistegevused plaanime nii arengukava järgmistesse perioodidesse kui 2013. aasta järelevalve tööplaani.

Keskkonnajärelevalve

Keskkonnaprobleemide lahendamised muutuvad aasta aastalt keerukamaks: kui varasemalt oli suhteliselt lihtne lahendada ühe prügihoorma loodusesse jätmise juhtumit või loata kalapüüdjat tabada, siis järjest rohkem tuleb ette juhtumeid, kus juba rikkumise tuvastamine nõuab keerukaid ja kalleid uuringuid või ekspertiise ning seejärel ka süüdlase tabamine või süü tõestamine. Näiteks selleks, et hinnata korstnast väljuvate saasteainete nõuetele vastavust, ei piisa vilunud inspektori silmast, vaid vaja on sõltumatut ning tunnustatud laborit ning eksperte. Selleks, et hinnata metsamajandamisnõuete täitmist, ei piisa ainult langil tehtavast järelevalvest, vaid vaadata tuleb kogu ahelat raiest ja transpordist kuni tööstuseni. See nõuab aga teistsuguseid järelevalvemeetodeid, paremaid infoallikaid ja -süsteeme ning häid töövahendeid, ja mis kõige tähtsam – jätkuvalt häid inspektoreid.

Järgnevatel aastatel üritamegi tähelepanu suunata keerukamatele probleemidele, mille lahendamisel oleme siiani hätta jäänud või mis on seni tundunud oma mastaapsuses liiga suure tükina. Nendeks on keskkonnakaitse poolel pea 900 ebaseaduslikku paisutatut jõgedel, mitusada väikeasula heitveepuhastit, mis ei suuda aastaid keskkonnanõudeid täita, tootjavastutuse läbipaistev toimimine ning ka kaevandamisprobleemid, kütuste kvaliteet ja lõhnaprobleemid.

Looduskaitstes on selleks jätkuvalt ebaseaduslik ehitamine kaitstavatele aladele, metsaraiete ja -materjali

seaduslikkuse küsimused, jahijärelevalves jahisaaduste ja -toodete seaduslikkuse tagamine. Kalakaitses on oluline selgusetu kuuluvusega püügivahenditega võitlemine, kudeaegade ja -kohtade parem kaitse, tasakaalu leidmine kutseliste ja harrastuspüüdjate kontrolli vahel.

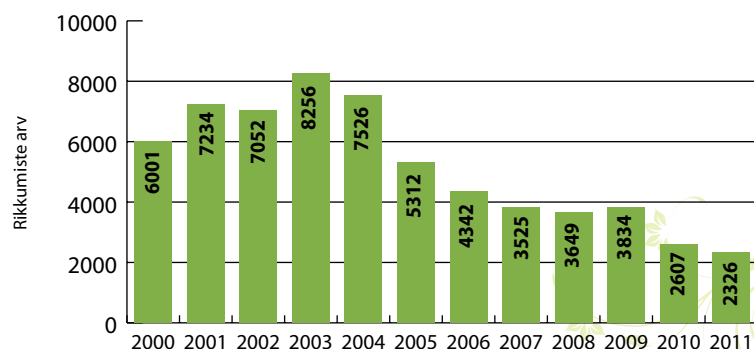
Nende probleemide lahendamisse panustame lähiaastatel enim ressursi ning seetõttu peame mõne teise valdkonna pealt töömahtu tagasi tõmbama. Samas usume, et probleemsematele lõikudele tähelepanu suunamisel paraneb keskkonnavaldkonna õiguskuulekus ja paraneb ka loodusseisund ning meie kõigi elukvaliteet – olgu selleks kas paremad rändeteed meie kaladele, rohkem kala kalameestele, puhtam õhk tööstuspiirkondades või õiglane konkurents metsa-, jäätme- ja kalamajanduses.

Oleme varasemast rohkem hakanud tegelema ennetus- ja teavitustööga, mis aitab keskkonnaohtlikku tegevust ja suuremaid kahjusid ära hoida. Plaani-pärase kontrollimise kõrval saadame märgukirju ja meeldetuletusi, et asjaga seotud isikud saaksid oma tegevuse seadusega kooskõlla viia või oskaksid vajalikele momentidele tähelepanu pöörata. Siinkohal võib näitena tuua pakendiettevõtjatele saadetud märgukirja või kalastajatele suunatud teateid, tuletamaks meelde keeluaegasid ja sellega seotud püügipiiranguid.

Keskkonnainspektiooni järelevalve tulemused

Alates 2003. aastast näitab keskkonna õigusrikkumiste statistika üsna kindlalt langustrendi. Rikkumiste arvu vähenemist võib seostada ühelt poolt inimeste keskkonnateadlikkuse suurenemisega, kuid oma osa on selles kindlasti ka järelevalvel ning eelpoolmainitud ennetus- ja teavitustööl. Kindlasti ei saa märkimata jätta paremat keskkonnakorraldust, mis võimaldab inimestel lihtsamalt seadusi täita, näiteks võimalust mobiiltelefoni abil harrastuspüügiõiguse eest maksta.

Keskkonnaalaste õigusrikkumiste dünaamika 2000–2011 (KKI andmed)



Keskkonnakaitse valdkond



Ohtlike jäätmete käitlemine peab toimuma nõuetekohaselt. Siin tuvastati ebaseaduslik romusõidukite lammutamine ja jäätmete põletamine

Keskkonnakaitse valdkonnas on suur osa tööst seotud keskkonnalube omavate ettevõtete kontrolliga. Enim mõjutavad keskkonda suured tööstus- ja põllumajandusettevõtted ning vastavalt igäihe tegevusele on neile väljastatud välisõhu-, vee- või jäätmeload, milles on ettevõtte tegevusele seatud kindlad nõuded.

Keskkonnainspeksioon kontrollib ka PRIA kaudu toetust taotlevaid põllumajandusettevõtjaid. Igal aastal kontrollitakse vähemalt ühte protsenti toetuse taotlejatest. Teatavasti on toetuste maksmise tingimuseks keskkonnakaitse nõuete täitmine ning kui selles osas leitakse puudusi, on PRIA-l õigus toetussummat vähendada või isegi maksimisest keelduda. Riigikontrolli 2009. aasta auditis „Saastuse kompleksne vähendamine suurfarmides” kirjeldatud olukord, kus riik maksab põllumajandustoetusi ka isikutele, kes seaduse kohaselt ei tohiks kompleksloa puudumise tõttu tegutseda, peaks praeguseks olema möödanik.

Lisaks sellele kontrollib Keskkonnainspeksioon pakendiseaduse nõuete täitmist, osoonikihti kahjustavate

ainete ja kasvuhoonegaaside kasutamist, vedelkütuste vastavust keskkonnakaitsele, jäätmete piiriülest vedu, kaevandamist. Seega on keskkonna ehk nn pruuni poole teemadering lai ning probleemid on muutunud järjest spetsiifilisemaks ja keerukamaks.

Paaril viimasel aastal on kaevandamised olnud Keskkonnainspeksiooni, aga ka Tehnilise Järelevalve Ameti teravdatud tähelepanu all. Selle ajendiks oli Riigikontrolli 2009. aasta audit, mis tõi välja puudused ehitusmaavarade kaevandamise riikliku järelevalve korraldamisel. Võib öelda, et praeguseks ajaks on kaevandamistegevus korrastunud ja suuri probleeme selles valdkonnas ei esine.

2011. aasta prioriteetideks oli seatud nõutavate keskkonnalubadeta tegutsejate kontrollimine. Kui lubasid omavate ettevõtete tegevus on üldiselt kontrolli all, siis on ettevõtjaid, kelle tegevus ei ole ühel või teisel põhjusel loaga kaetud ning kes on sisuliselt kontrolli alt välja jäänud. Ühe näitena võib siin nimetada paisuomanikke.

Nii lube omavate ettevõtete kontrollimisel kui ka loata tegutsejate väljaselgitamisel on oluline koostöö teiste ametkondadega, eeskätt Keskkonnaametiga.

Iga uue asjaga võivad kaasned probleemid, millega keegi ei oska esialgu arvestada. Seda näitas 2011. aasta suvel Kundas jäätmekütuse hoidlas tekkinud põleng, mille kustutamine osutus väga aeganõudvaks ja keerukaks. Taolise põlenguga kaasneb paratamatult keskkonnareostus, seda nii välisõhku paiskuvate saasteainete kui ka pinnasereostuse näol. Lisaks sellele on põlenguga tekkiv suits ohtlik inimeste tervisele. Kuna jäätmetest tehtud kütuse osas puudusid varasemad kogemused, ei osatud võimalikke riske, sealhulgas isesüütimise ohtu õigesti hinnata. Kindlasti tuleb tulevikus taoliste tegevuste kavandamisel täpselt läbi mõelda ka võimalikud tuleohtu riskid. Keskkonnainspeksioon tegi ettepaneku lisada jäätmekütuse käitlejad ja laod suurõnnetus ohuga objektide nimekirja, et allutada need tulevikus rangemale järelevalvele ka Päästameti poolt ning sellega võimalikku keskkonnaõnnetuse ohtu vähendada.



Veekogu paisutamiseks on vajalik vee-erikasutusluba. Vetla pais

Paisude kontroll

Paisude ja paisutamise teema on keeruline, sest siin ristuvad looduskaitsete, ettevõtjate ja paisuomanike huvid. Paisutamiseks loetakse inimtegevuse mõjul veekogu tõkestamist, millega tõstetakse looduslikku veetaset rohkem kui 0,3 meetrit ning selleks tegevuseks on vaja luba.

Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiivi järgi tuleb vooluveekogudel tagada kalade kaitse ja setete vaba liikumine, selleks tuleb veekogudele rajada kalade läbipääsud. Lõhejõgedel peavad läbipääsud olema rajatud 2013. aastaks, ülejäänud jõgedel 2015. aastaks.

Eelinfo kohaselt oli nn lõhejõgedel (ehk lõhe, jõe- ja meriforelli ning harjuse kudemis- ja elupaikadena tun-

tud veekogudel) umbes 170 paisu, millest ligi pooltel puudus nõutav vee-erikasutusluba.

Keskkonnainspeksioon saatis kõigile teadaolevatele paisuomanikele märgukirja, milles selgitas loa taotlemise korda ning toetuse taotlemise võimalusi. Paisuomanikel oli võimalik taotleda Keskkonnainvesteeringute Keskuse kaudu toetust vooluveekogu seisundi parandamiseks ja veeseadusest tulenevate nõuete täitmiseks.

Märgukirjale reageerisid paljud – küsiti täpsustusi nii meilt, Keskkonnaametilt kui ka Keskkonnaministeriumilt. Samuti suurenes Keskkonnaametile laekuvate vee-erikasutusloa taotluste arv.

Välisõhk

Euroopa keskkonnaagentuuri analüüs Euroopa Liidus õhku paisatavate saasteainete heitkoguste kohta kinnitab, et Eestis õhusaastega probleeme pole. Analüüs puudutas nelja peamist saasteainet: vääveldioksiidi, lämmastikoksiide, lenduvaid orgaanilisi ühendeid ja ammoniaaki. Eestis on kõigi nelja sisaldus õhus normide piires.

Sellele vaatamata on Eestis piirkondi, kus välisõhu kvaliteediga ei saa rahul olla. Nii on Kiviõli linna ja selle lähiümbruse välisõhu kvaliteet piirkonna eripära ehk seal paiknevate arvukate tööstusettevõtete tõttu olnud jätkuvalt probleemiks.

Keskkonnainspeksioon oli küll järelevalve käigus tuvastanud välisõhu kaitse nõuete rikkumisi ning nende eest trahve määranud, kuid probleemid jäid ning nende tekkepõhjus vajab selgitamist. Keskkonnainspeksioon tegi Keskkonnainvesteeringute Keskusele uuringute finantseerimiseks taotluse. Pärast uuringuteks vajamineva summa (ligi 60 000 eurot) eraldamist korraldas inspeksioon tööde teostaja leidmiseks riigihanke, mille võitis Eesti Keskkonnauuringute Keskus.

2011. aasta märtsis allkirjastatud lepingu järgi kohustus Eesti Keskkonnauuringute Keskus Kiviõli linnas läbi viima kompleksed välisõhu kvaliteedi uuringud ja modelleerimised ning teostama emissioonide mõõtmised osahingu Kiviõli Keemiatööstus põhilistest saasteallikatest.

Aprillist detsembrini läbiviidud mõõtmised näitasid mitmeid rikkumisi, millest osa võis olla seotud poolkoksimäega, suurem osa aga Kiviõli Keemiatööstusega. Keskkonnainspeksioon alustas 2012. aasta alguses rikkumistega seoses kriminaalmenetlust.

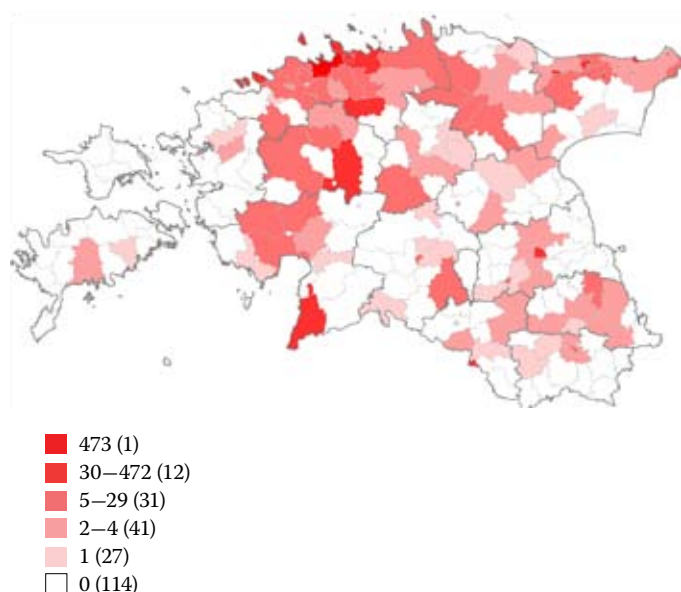
Kiviõli Keemiatööstus ise on avaldanud valmisolekut leida lahendusi õhusaaste vähendamiseks ja keskkonnaküsimuste lahendamiseks.

Keskkonnainspeksioon kavatab läbi viia ulatuslikumad välisõhu mõõtmised ka Maardu-Muuga piirkonnas, kus paikneb hulk kütuseterminalid ning kust tuleb inspeksioonile samuti tihti kaebusi.

Haisukaebused maakondade lõikes perioodil 01.05.2009 – 31.12.2011

Maakond	Kaebuste arv
Harjumaa	1346
Ida-Virumaa	395
Pärnumaa	83
Tartumaa	80
Raplamaa	75
Lääne-Virumaa	58
Valgamaa	49
Põlvamaa	24
Järvamaa	23
Viljandimaa	14
Võrumaa	14
Jõgevamaa	11
Saaremaa	5
Läänemaa	4
Hiiumaa	0
Kokku	2181

Haisukaebused kohalike omavalitsuste lõikes perioodil 01.05.2009 – 31.12.2011





Jäätmete hulga järgi võiks arvata, et tegemist on päris ehtsa prügilaga

Liiva kalmistu prügimägi

Liiva kalmistule tekkinud prügimägi on näide ühest keerukamast ja suuremast jäätmejuhtumist, mille lahendamiseks inspeksioon 2011. aastal tegeles. Probleemi suurusel annab aimu kõne all oleva jäätme-hunniku maht – hinnanguliselt 27 000 m³.

Kontrollimisel ilmnas, et kalmistu keskel olevale ligikaudu hektari suurusele platsile on tekkinud prügi-mägi, mis sisaldas lisaks haljastusjätmetele ka kõike muud alates küünlatopsidest kuni olmejätmete ja ehitusprahini. Lisaks kohapeal tekkinud prahile olid Tallinna Kalmistud sinna toonud ka teiste kalmistute jäätmeid. Samas viitasid jäätmete hulka kallutatud koorem tomativarsi ja vanad rehvid sellele, et oma osa prügimäe laienemises võib olla ka teistel asutustel ja tavakodanikel.

Aerofotode võrdlemisel oli näha, et jäätmetealune plats oli aastast 2000 kuni 2008 lausa kolm korda suurenenud.

Kuna jäätmed asuvad katmata pinnasega alal ja ohustavad põhjavett, tuleb need sealt koristada. Seaduse järgi lasub see kohustus Tallinna Linnavalitsusel, kelle haldusalasse Tallinna Kalmistud kuuluvad ning kes on ka maaomanik.

2011. aasta märtsis tegi Keskkonnainspeksioon linnale ettekirjutuse ebaseaduslik prügimägi likvideerida, andes jäätmete kogust arvesse võttes selleks aega kaks aastat. See tähendab, et jäätmed tuleb koristada 18. märtsiks 2013.

Vorstid, kalad ja rotid ehk ebaharilikud leiud looduses



Metsa alla ja kraavipervele kallatud vorstihunnikud kadusid sama ootamatult, kui need sinna tekkisid



Kalad on küll osa loodusest, kuid sellele vaatamata ei saa kalajätmete metsa alla viimist õigeks jäätmekäitlusviisiks lugeda

Kui Liiva kalmistule veetud jäätmete puhul on tegemist reaalselt keskkonda ohustava olukorraga, siis puutusime kokku ka juhtumitega, kus otsene keskkonnoht puudus, kuid mis oma ebatavalisusega pälvisid suurt avalikkuse tähelepanu.

2011. aasta kevadel ilmus meediasse uudis, et Ida-Virumaal Sonda ja Uljaste vahelise metsatee ääres on leitud kolmes kohas suur hunnik viilutatud vorsti. Kuna leid oli üsna ebatavaline, tekitas see avalikkuses elavat huvi ja vastukaja. Metsa alla viiduna olid vorstidest saanud jäätmed ja Keskkonnainspeksioon alustas juhtumi asjaolude selgitamiseks menetlust. Ühtki pealtnägijat vorstide metsa alla viimisel ei olnud, samuti puudusid võimalikule süüdlasele viitavad asitõendid.

Samal ajal tuli lahendada jäätmete koristamise küsimus. Koristamise kohustus langes maaomanikule ehk RMK-le, kes pidi need Väike-Maarja loomsete jäätmete käitlemise tehasele üle andma. RMK töötajad jõudsidki umbes tonni jagu vorste kottidesse kühveldada, kuid järgmisel hommikul kohale minnes oli nende üllatus suur, sest nii kottidesse kühveldatud kui ka maas olevad vorstihunnikud olid kadunud. Sama ootamatult, kui vorstihunnikud metsa alla tekkisid, need sealt ka kadusid. Võib arvata, et vorstide viijat hakkas südametunnistus vaevama ja ta otsustas need sealt koristada.

Ehkki inspeksioon saatis välja päringuid ja kontrollis saabunud vihjeid, ei ole siiani õnnestunud süüdlast kindlaks teha.

2011. aasta suvel avastas juhuslik möödasõitja Pärnamäe kalmistu tagant metsast roiskunud ja haisva räimehunniku. Ehkki seegi kord asitõendid ja pealtnägijad puudusid, õnnestus inspektoritel süüdlane operatiivselt tuvastada. Inspektoreid aitas hea vaist ja info vahetus.

Süüdlaseks osutus Harjumaal tegutseva kalatöötlemisettevõtte töötaja, kellele määrati selle mõtlematu teo eest 600 eurot trahvi. Tegemist ei olnud küll keskkonnohtlike jäätmetega, kuid ka loomseid jäätmeid tuleb käidelda nõuetekohaselt.

Roiskunud kalahunniku koristas Viimsi vald koostöös maaomanikuga ja on meie andmetel asunud süüdlaselt ka koristuskulusid välja nõudma.



Tünnides olevad rotid nägid tööpoolest suhteliselt „värsked“ välja

2011. sügisel leiti Harjumaal Tammiku radioaktiivsete ainete matmiskoha lähedalt kaks metallanumat, milles olid arvatavasti laborirottide jäänused. Juhtum leidis meedias väga suurt tähelepanu. Kerkisid küsimused, kes need rotid sinna mattis ja miks olid loomade jäänused metallanumasse suletud. Leiti, et asi on väga kahtlane ja keegi peaks surnud rotte täpsemalt laboris uurima. Ligikaudu paarikümne aasta eest maetud rotid nägid suhteliselt „värsked“ välja, selle põhjal tekkisid oletused, et rottide peal on katsetatud radioaktiivseid aineid.

Keskkonnaameti kiirgusosakonna spetsialist käis kohe kohapeal olukorda kontrollimas ning õnneks

kiirgusohu kahtlus kinnitust ei leidnud. Kuna muud keskkonnaohtu inspeksiooni hinnangul tünnides sisalduv endast ei kujutanud, siis palusime maaomanikul ehk RMK-l jätmed likvideerida. Ettevaatuse mõttes peeti otstarbekaks siiski jätmed põletada. RMK poolt kohale tellitud ohtlike jäätmete käitlusfirma Epler ja Lorenz viiski palju ärevust tekitanud rotilaibad põletamisele.

Harjumaa veterinaarteenistus kinnitas, et rottide leidmise piirkonnas ei ole metsloomadel haigusi tuvastatud.



Kiirgusohu ei tuvastatud, aparaat näitab looduslikku fooni

Pakendiettevõtjate kontroll

Riigikontrolli 2010. aasta auditis märgiti, et pakendite taaskasutussüsteem ei toimi, süsteemis olevad pakendite kogused on ebausaldusväärsed ja taaskasutuse sihtarvude täitmine on ebapiisav. Audit tõi välja ka puudused riiklikus järelevalves. Riigipoolse järelevalve tugevdamiseks moodustasid Maksu- ja Tolliamet ning Keskkonnainspeksioon 2011. aastal ühise töörühma ülesandega koordineerida järelevalveasutuste kontrollitegevusi.

Kõigepealt analüüsiti Eestis tegutsevate äriühingute tekitatud pakendijäätmete koguseid kahe eelneva aasta jooksul ja seda tegevusalade lõikes. Analüüsi keskmisi näitajaid võrreldi pakendiettevõtjate endi poolt pakendiregistrile ning Maksu- ja Tolliametile esitatud andmetega. 119 ettevõtte puhul tekkis kahtlus, et nad ei ole pakendijäätmete taaskasutamise kohustust korrektselt täitnud.

Teatavasti peavad ettevõtjad pakendiseaduse järgi kindlaks määratud koguse pakendeid ja pakendijäätmeid kokku koguma, need taaskasutama, selle üle arvestust pidama ning andmed riiklikule pakendiregistrile esitama.

Andmete täpsustamiseks saatis Maksu- ja Tolliamet ettevõtetele märgukirja, milles paluti aruandekohus-

tusega seonduvad andmed üle kontrollida ning teha vajadusel parandused.

Tagasiside oli väga hea. 63 ettevõtet esitasid aruande ja deklaratsioonid, hakkasid iseseisvalt või taaskasutusorganisatsiooni abiga taaskasutamise tegelema.

Lõpptulemusena laekus 2011. aastal pakendiaktiisi 32 000 euro asemel 197 000 ehk 617% enam kui plaanitud.

Maksu- ja Tolliametil ning Keskkonnainspeksioonil on plaanis pakendiettevõtete kontrolli jätkata.

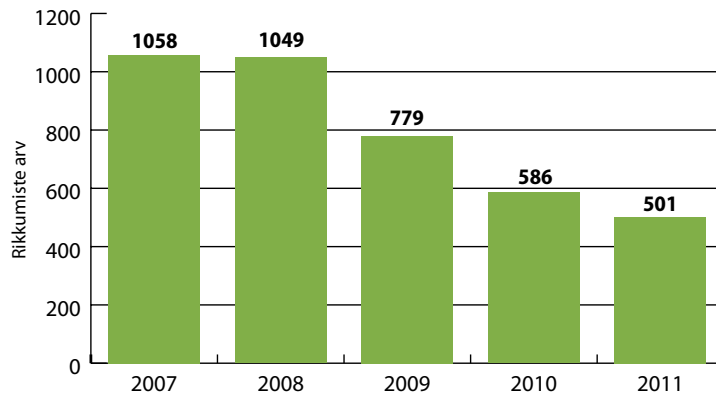
2011. aastast saab positiivse näitena nimetada ka Harjumaal läbi viidud suuremat pakendireidi, mis näitas, et paljud kaupmehed ei olnud pakendi tagasivõtmise nõuetest teadlikud. Selle reidi põhjal alustati 11 menetlust. Positiivne külg asjas oli ka see, et reidi kajastava artikli tulemusena tekkis avalikkuses aktiivne arutelu.

Keskkonnakaitses on 2012. aastal prioriteetideks

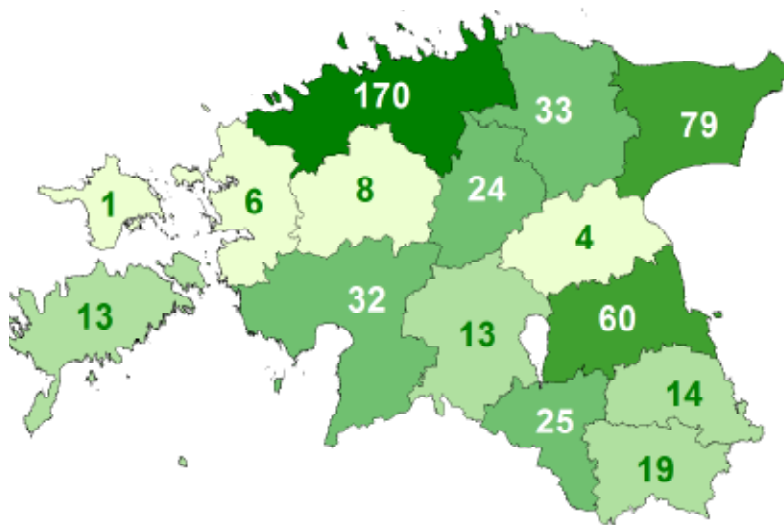
- nõuetele mittevastavate reoveepuhastite kontroll
- vooluveekogude paisude kontroll

Keskkonnakaitse olulisemate valdkondade rikkumised

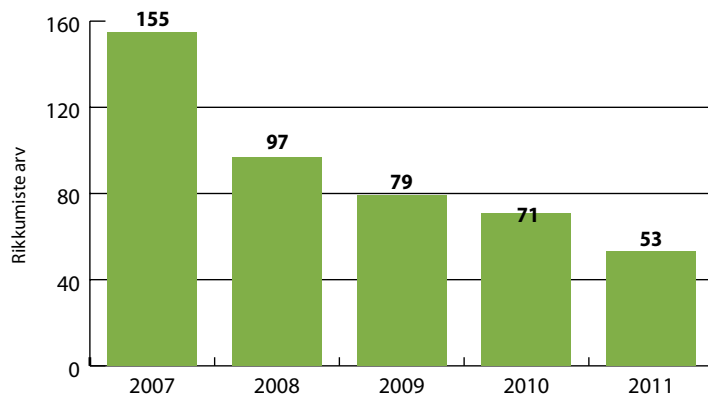
Jäätmekäitlusnõuete rikkumiste arv 2007–2011



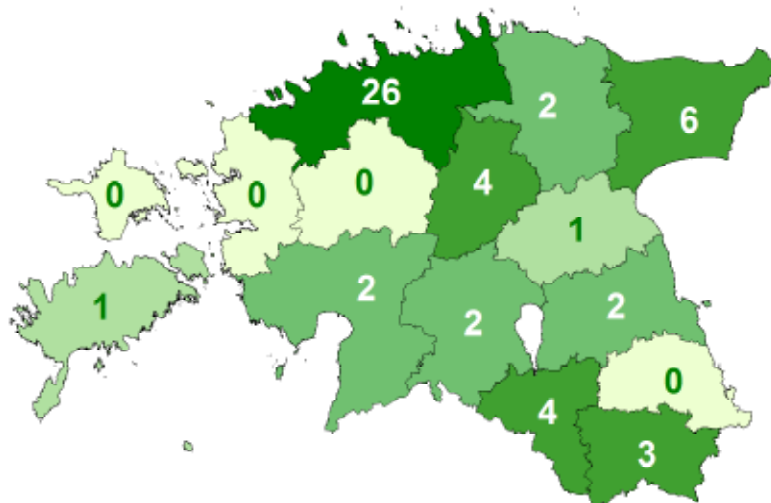
Jäätmekäitlusnõuete rikkumiste arv maakonniti 2011



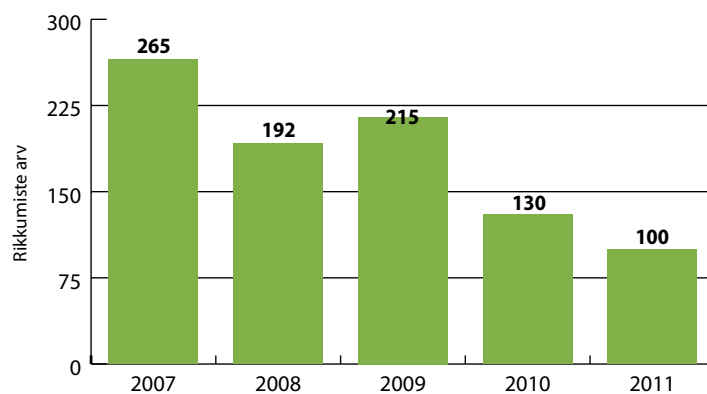
Välisõhu kaitse nõuete rikkumiste arv 2007–2011



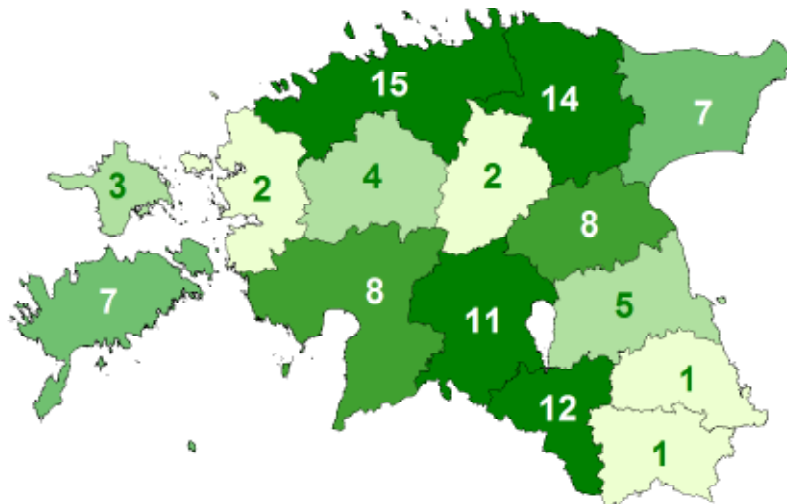
Välisõhu kaitse nõuete rikkumiste arv maakonniti 2011



Veekaitse nõuete rikkumiste arv 2007–2011



Veekaitse nõuete rikkumiste arv maakonniti 2011



Looduskaitse valdkond

Keskkonnainspektsiooni tegevus looduse kaitsmisel erinevates valdkondades on laiahaardeline ja väga vajalik. Looduskaitsega seostuvad paljudele meist kaitsealad, rannad ja kaldad, haruldased taime- ja loomaliigid ning puutumatu loodus. Kõik me soovime sellest osa saada, igäüks omal moel ja enda tööekspeidamisi järgides. Vastuolud looduse ja ühiskonna suhtes tekivad siis, kui loodust kasutades minnakse ahneks ja hoolimatuks.

Vaadates tagasi ja mitte ainult 2011. aastale, tuleb taas rääkida auto- ja maastikusõidukite omanikest, kelle jaoks sõitmine väljaspool teid ja radu kaitstava loodusobjekti piirangu- või sihtkaitsevööndis või ranna- ja kalda piiranguvööndis on puhkuse üks osa. Tuletame inimestele pidevalt meelde, et neljarattalise sõbra kasutamiseks on ette nähtud kindlad tingimused, mille eiramine kahjustab looduskeskkonda.

Inimene on agar loodusekujundaja, et vaadet oma maitse järgi ilusamaks muuta ja elu mugavamaks teha. Sel eesmärgil rajatakse kanalike paadi tarvis, saunake otsapidi vette, aed uudishimulike eemale peletamiseks põhimõttel "minu maa ja minu järv – ise tean, mida ning kuhu ehitan". Ehitustegevus kaitsealadel ning veekogude randadel ja kallastel on jätkuvalt Keskkonnainspektsiooni kõrgendatud tähelepanu all.

Puhkuse veetmine looduses on populaarne ja paljudele meelepärane tegevus. Seal, kus on palju inimesi, esineb paraku ka rikkumisi. Telkimised ja lõkke tegemised selleks mitte ettenähtud kohtades, mootorpaadiga sõitmine kaitsealadel on igasuvised probleemid, millega inspektsioonil tuleb rinda pista. 2011. aastal tegime edukalt koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga

ning Päästeameti töötajatega, et nõuete eirajaid korrale kutsuda ja võimalikke rikkumisi ennetada.

Eestimaa looduse üks oluline osa on mets. Metsa jagub meil raiumiseks ja silmale vaatamiseks. Mets omab olulist majanduslikku ja sotsiaalset rolli meie elus. 2011. aastat kokku võttes on meeldiv tõdeda, et lähiaastatega võrreldes on rikkumised veelgi vähenenud. Tõrvatilgaks meepotis on isikud, kes unustavad esitada raieks metsateatise või raiuvad metsa aegunud metsateatise alusel. Lohakusest tingituna ei tõendata raieõiguse valdamise seaduslikkust, jäetakse raieõiguse võõrandamise või metsamaterjaliga sooritatavate tehingute juures märkimata raieliik, kogused, raiealuseks oleva metsateatise number. Need asjad peavad aga alati täpsed ja korrektsed olema. Raiete kontrollimisel teeme koostööd Maksu- ja Tolliameti spetsialistidega, külastame koos raielanke ning analüüsime ja vahendame üksteisele infot.

Jahinduses oli 2011. aasta üldiselt uue jahiseaduse tegeviseks kujunenud vaidluste aasta. See, kes parasjagu ei vaielnud, leidis aega mõtete värskendamiseks ka metsa jahile minna. Negatiivse poole pealt jääb aastat meenu-tama jahimeeste hulk, kes jahilukeid tarviliku loata küttimas käisid. Kahjuks on jahimeeste seas ka isikuid, kes on enda ja jahikaaslaste suhtes ükskõiksed ning eksivad jahiohutusenõuete vastu. Siinkohal on kohane meenutada vanasõna – hooletus ees, õnnetus taga. Tõsiste jahirikkumiste korral teavitab Keskkonnainspektsioon toimunust ka Eesti Jahimeeste Seltsi, kes vastavalt oma pädevusele võib jahitunnistuse kehtivuse peatada. Inspektsioonile teadaolevalt on esimesed jahitunnistuse kehtivuse peatamise otsused juba tehtud.



Ebaseaduslikud ehitised on lõpuks riigimaalt kadunud

Manija ja Aegna majad

Manilaiule ja Aegnale püstitatud ebaseaduslike hoonete likvideerimine näitab ilmekalt taoliste protsesside pikkust ja keerukust.

2001. aasta lõpus ehitas omanik Manija maastikukaitsealale ilma loata kolm ümarpalkidest maja. Ehitamine kästi lõpetada ja 2003. aastal tegi Keskkonnainspeksioon ettekirjutuse hooned likvideerida. Sellest hoolimata ehitas omanik majad valmis ning lisaks veel ühe maja. Majad värviti ning muudeti nende asukohta, nii et ei olnud enam võimalik tuvastada, milliseid hooneid ettekirjutus puudutas.

Järgnes vaidlus omanikuga selle üle, kas maakividele pandud majad on kohtkindlalt maapinnaga ühendatud ning kas neid saab ehitusseaduse mõistes ehitisteks lugeda. Ekspertarvamuse järgi oli tegemist ikkagi ehitistega.

Tollane Pärnumaa keskkonnateenistus avaldas arvamust, et majad risustavad saare pärandkultuurmaastiku ilmet ega sobi maastikukaitsealale. Kaitseala valitseja arvamusele tuginedes tegi Keskkonnainspeksioon 2009. aasta veebruaris ettekirjutuse sama aasta 31. märtsiks hooned likvideerida. Omanikud pöördusid kohtusse, kuid kaebused jäeti rahuldamata.

Kuna ettekirjutus oli endiselt täitmata, tegi inspeksioon 2011. aasta juulis omanikele hoiatuse ja andis oktoobri lõpuni uue tähtaja. Lõpuks omanik siiski lammutas majad.

Taoliste juhtumite puhul võidakse arvata, et riik peaks tegutsema kiiremini ja jõulisemalt, kuid seadus näeb ette ka teatud võimalused ehitise seadustamiseks. Alles siis, kui ehitise seadustamine keskkonnakaitselistel või muudel põhjustel kõne alla ei tule, järgneb haldusmenetlus eesmärgiga ebaseaduslik ehitis likvideerida. Palju aega võtavad ka kohtuvaidlused.

2006. aastal püstitati Aegna saare maastikukaitsealale riigimaale ilma kaitseala loata 11 kämpingumaja ja käimla. Omanik soovis küll hooned seadustada, kuid see tal ei õnnestunud. Seejärel lubas ta ehitised riigimaalt likvideerida, mida ta aga ei teinud.

Keskkonnainspeksioon tegi omanikule ettekirjutuse, millega kohustas hooned riigimaalt likvideerima, kuid ettekirjutus jäi nõutud tähtjaks täitmata. Seejärel tuli omanikul maksta sunniraha 1920 eurot. Suve lõpus tõstis omanik riigimaal asunud kämpingumajad siiski oma maale. Käimla likvideerimisest omanik esialgu keeldus, kuid lõpuks sai ka see lammutatud. Käimlakoha aitasid taastada vabatahtlikud ehk MTÜ Roheline Rügement liikmed.

Otepää looduspargi ebaseaduslikud ehitised

Kui ranna ja kalda ehituskeeluvööndisse rajatavate omavoliliste ehitiste püstitamine tuleneb mõnikord inimese teadmatusel, siis kaitsealal ollakse ehitiste püstitamise keelust teadlikud, ent minnakse kohustuslikust asjaajamisest mööda. Hoone ehitatakse valmis eeldusel, et tegu ei avastata. Enamjaolt on maaomaniku sooviks rajada veekogu kaldal asuva hoonekompleksi juurde lisaks abihooneid – saunad, püstkojad, lehtlad, puukuurid, aga lubasid-nõusolekuid ei vaevuta küsima.

Ebaseaduslikke ehitisi tuleb ilmsiks erinevates piirkondades üle Eesti, probleemsemad kohad on looduspargid, näiteks Haanja ja Otepää, kus kaitstakse alasid, mis suuremas osas kuuluvad eraomandisse.

Nii tegi Keskkonnainspektsiooni Valgamaa büroo möödunud aastal 10 ettekirjutust maakonnas tuvatatud ebaseaduslike ehitiste likvideerimiseks.

Ainuüksi Otepää looduspargi territooriumil tuli ilmsiks seitse ebaseadusliku ehitamise juhtumit, sealhulgas kämpingumaja looduspargis asuva järve ehituskeeluvööndis, varjualune ja välikäimla Väikese Emajõe ehituskeeluvööndis, väliüritusteks püstitatud lava, tünnisaun, kaks väikehoonet koos varjualusega, püstkoda ja puukuur ning veel üks kämpingumaja.

Kaks ebaseaduslikku ehitist asusid Helme vallas ja nendeks olid Helme jõe ehituskeeluvööndisse rajatud vundament ja Tüdre järve äärde püstitatud kämpingumaja.

Põdrala vallas oli Väikese Emajõe ehituskeeluvööndisse seadusevastaselt rajatud tee.

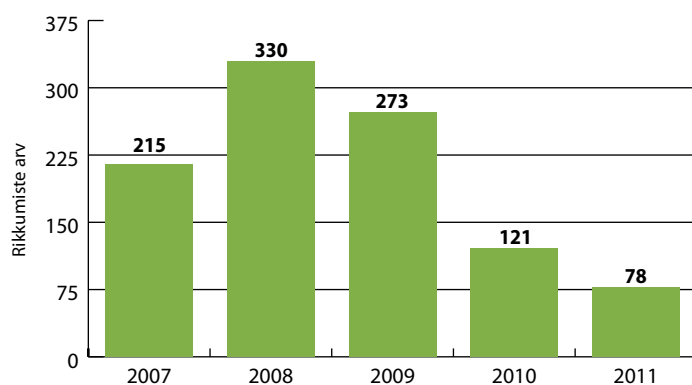
Käesoleva aastaraamatu koostamise ajaks on osa ettekirjutustest täidetud, osal juhtumitest seisab täitmise tähtaeg veel ees, mõni menetlus on ka pooleli.

Looduskaitse lähiaja prioriteedid

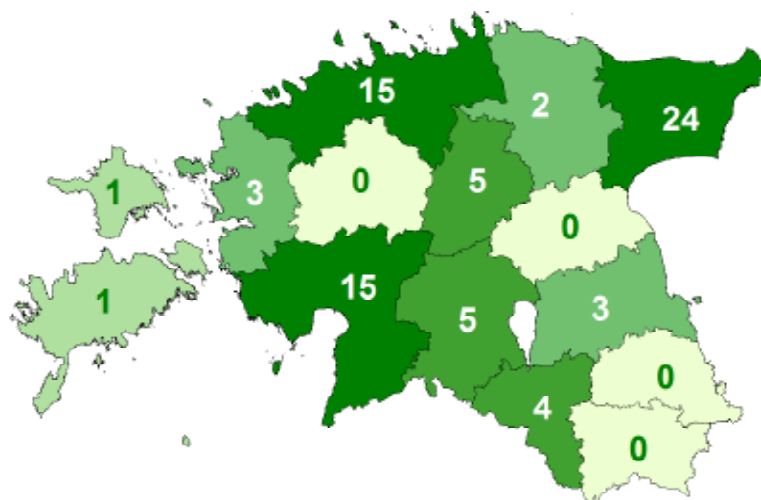
- Kaitstavatel aladel (kaitsealad, veekogude ranna ja kalda piiranguvööndid) ebaseadusliku ehitustegevuse kontrollimine ja võimalikult varajases staadiumis avastamine koostöös Keskkonnaameti, RMK ja kohalike omavalitsustega.
- Kaitstavatel aladel ja kaitsealustel objektidel järelevalve teostamine – koostöö Keskkonnaameti ja RMK loodusvahtidega.
- Rahvusvaheliselt kaitstud ohustatud liikide (CITES) kauplemise kontroll.
- Raiete kontrollimine ettevõtetest saadud teabe põhisel.
- Jahijärelevalves suuremat keskkonnamõju omavate küsimustega tegelemine.

Looduskaitse valdkonna rikkumised

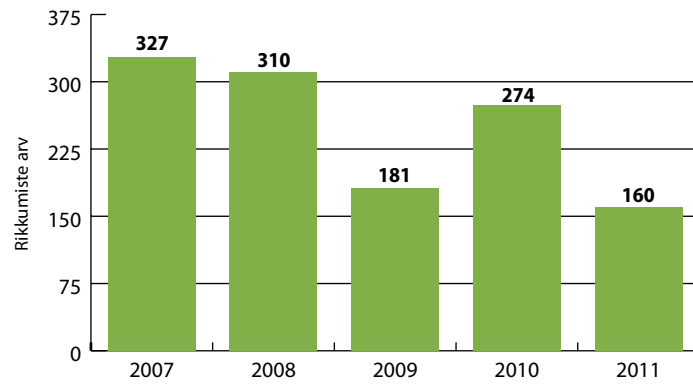
Ranna- ja kaldakaitse nõuete rikkumiste arv 2007–2011



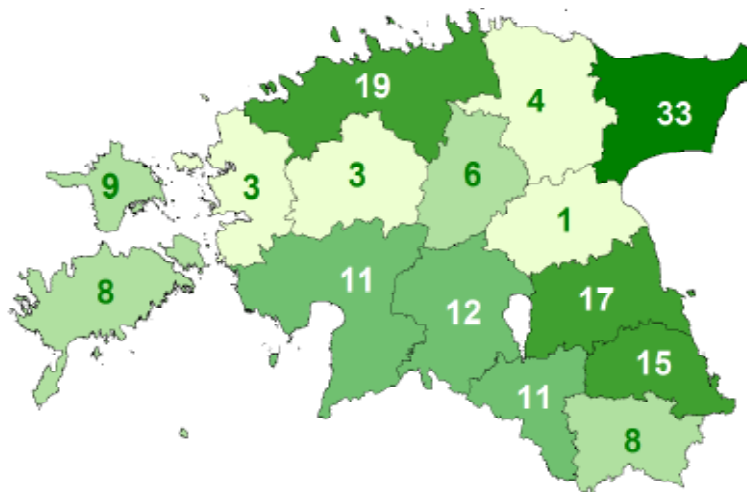
Ranna- ja kaldakaitse nõuete rikkumiste arv maakonniti 2011



Metsaõigusnormide rikkumiste arv 2007–2011



Metsaõigusnormide rikkumiste arv maakonniti 2011



Kalakaitse valdkond

Kalapüügijärelvalve hõlmab harrastuspüüki, kutselist püüki rannikumeres ja siseveekogudel, samuti kaugpüüki Läänemeres ja ookeanidel. Lisaks sellele kontrollivad inspektorid kalatöötlemisettevõtteid.

Suure eeltöö saab ära teha andmebaaside põhjal, enamik kalanduskontrolli läbiviimiseks vajalikke andmebaase on tehtud internetipõhiseks, tänu sellele on need inspektoritele reaajas kättesaadavad.

Näiteks peavad kõik Läänemeres püüdvad kalalaevad ja Peipsi järvel püüdvad kutselised kalurid oma sadamasse tulekust ning püütud kalakogustest teada andma. Teated edastatakse Keskkonnainspeksiooni valvetelefonile 1313, kus need registreeritakse ning sealtkaudu saavad inspektorid kontrollimiseks vajalikku eelinfot.

Kalakaitset teeb Keskkonnainspeksioon koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga, Maksu- ja Tolliametiga ning Veterinaar- ja Toiduametiga. 2010. aastast on keskkonnaministri otsusega tööle rakendatud ametkondadevaheline tööriühm, millesse kuuluvad lisaks järelvalveasutustele ka Keskkonnaministeerium ja

Põllumajandusministeerium. Töörühma eesmärk on edendada erinevate asutuste vahelist koostööd ja andmevahetust, takistada ebaseaduslikku kalapüüki ja -töötlemist ning tagada kalavarude jätkusuutlikkus Peipsil. Viie asutuse esindajaid hõlmavat töögruppi juhib Keskkonnainspeksioon.

Laevade kaugseiresüsteemiga on võimalik jälgida kõiki üle 15 m pikkusi laevu (kõigil taolistel laevadel on seiresüsteem kohustuslik) ning nende tegevust nii Läänemeres, rahvusvahelistes vetes kui ka kolmandate riikide vetes.

EL-i liikmesriigid, sealhulgas Eesti, on alates 2008. aastast kokku leppinud nn ühiskasutuskava, millega on reguleeritud järelvalve läbiviimine Läänemeres ja Põhja-Atlandil. Eestit esindab Keskkonnainspeksioon, kes on aktiivselt osalenud nii inspektorite kui ka tehnikaga.

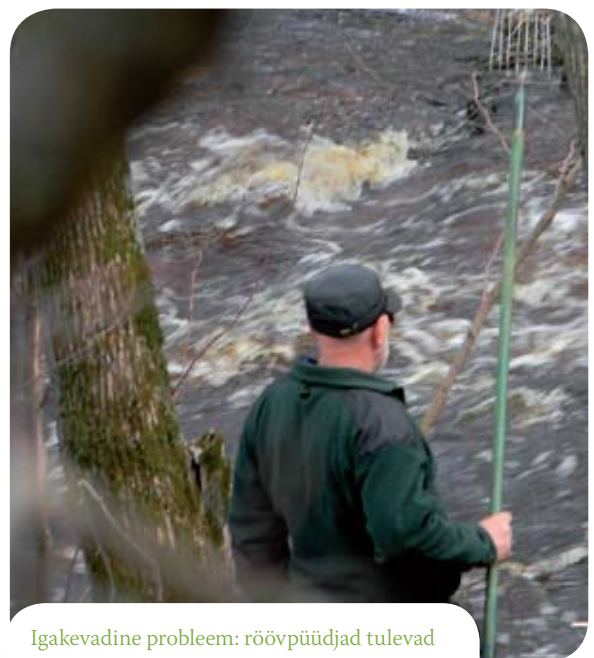
Euroopa Liidu toetusel on kalanduskontrolli teostamiseks Läänemeres soetatud patrull-laev ja helikopter, mida haldab igapäevaselt Politsei- ja Piirivalveamet.

Rikkumised ja probleemid

Suurema osa rikkumistest panevad toime harrastuspüüdjad, eeskätt seetõttu, et nende arv on suur – hinnanguliselt 300 000 kalastajat. Keskkonnakahju tekitavad aga pigem kutselised kalurid, kes püüavad alamõdulist kala või kasutavad püügiks lubatust väiksema silmasuurusega püüniseid.

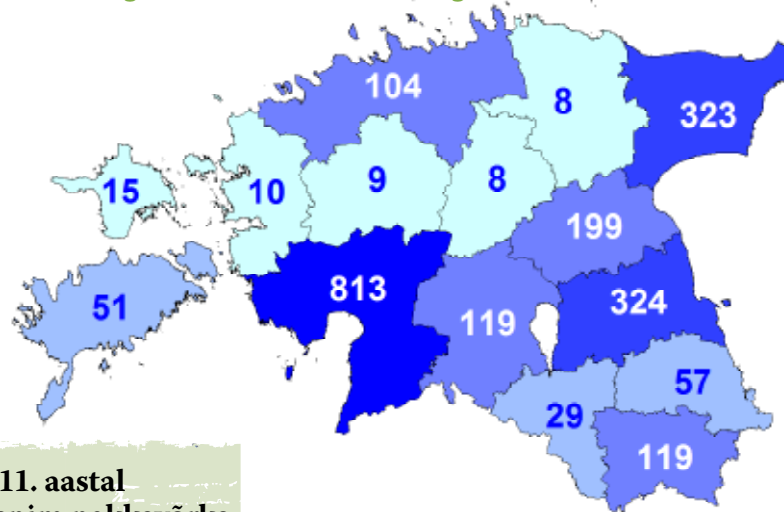
Suurt kahju kalavarudele põhjustavad selgusetu kuu- luvusega nakkevõrgud. Inspektorid eemaldavad need püügilt, nii nagu kord ette näeb, kuid rikkuja väljaselgitamine ei ole üldjuhul võimalik, mistõttu ei ole võimalik ka keskkonnakahju välja nõuda. Ebaseaduslike võrkude probleem on suurem Pärnu lahel ja Peipsi järvel. Keskkonnainspeksioon on korraldanud Peipsi nakkevõrkudest puhastamiseks mitmel aastal talgud ning taoline projekt on plaanis ka 2012. aastal.

Endiselt on probleemiks ebaseaduslike skeemide kasutamine, näiteks keeluajal püütud kala turustamiseks. Selliste rikkumiste avastamiseks on vaja asutuste ja püügisektori vahelist koostööd.



Igakevadine probleem: röövpüüdjad tulevad veekogude äärde kudevat kala püüdma

Püügilt eemaldatud nakkevõrgud maakonniti 2011



10 veekogu, kus 2011. aastal eemaldati püügilt enim nakkevõrke

Veekogu	Nakkevõrkude arv
Läänemeri	1032
Peipsi järv	394
Värsklaht	94
Võrtsjärv	62
Narva veehoidla	45
Lämmijärv	38
Kaiu järv	29
Tamula järv	22
Elva jõgi	20
Kargaja jõgi	12

Seaduserikkumisi harrastuspüügil

2011. aasta sügisel said inspektorid infot, et Pärnu jõel toimub kahtlane tegevus, oletatavalt elektriga püük, mispeale sõitsid inspektorid asja kontrollima. Täpselt teadmata, kus röövpüüdjad võivad kaldale tulla, sõideti ühest teetsast alla jõe poole. Paadis olivad nägid autotulesid ja arvasid, et tuldi neile ja nende saagile järele ning nad sõitsid kalda äärde. Röövpüüdjate üllatus oli aga suur, kui pimedusest paati hüpanu ennast inspektorina tutvustas. Seega õnnestus tänu inspektorite kiirele reageerimisele elektripüügiaparaat kätte saada ning ebaseaduslik tegevus tuvastada.

Kuna üks püüdjatest oli alkoholijoobes ega olnud võimeline oma tegevuse kohta ütlusi andma, tuli kohale kutsuda politsei, kes viis mehe kainenema. Teinegi mees oli alkoholist julgust saanud ja üsnagi kuraasikas, aga kui politsei kohale tuli, kadus vaikselt pimedusse. Isikud muidugi tuvastati ja selgus, et üks meestest oli koguni kutseline kalur.

Keskkonnakahju oli selle juhtumi puhul 380 eurot, see ei ületanud olulise keskkonnakahju piiri, mistõttu järgnes vääртеomenetus. Mehed olid läinud siiga püüdma, aga loodetud siigade asemel said nad mõned särjed ja muud vähemväärtuslikku kala. Mõlemale mehele määrati ebaseadusliku püügi eest trahv 250 trahviühikut ehk 1000 eurot. Püütud kaladest ja püügi vahendist jäid nad muidugi ilma.

tu järgnes vääртеomenetus. Mehed olid läinud siiga püüdma, aga loodetud siigade asemel said nad mõned särjed ja muud vähemväärtuslikku kala. Mõlemale mehele määrati ebaseadusliku püügi eest trahv 250 trahviühikut ehk 1000 eurot. Püütud kaladest ja püügi vahendist jäid nad muidugi ilma.

Alamõoduliste kalade püügi näitena võib tuua ühe Ida-Virumaa juhtumi. 2011. aasta augustis tabati Narva jõe alamjooksul harrastuspüüdja, kes oli püüdnud spinninguga 54 koha, mille ülemõotmisel selgus, et 53 neist olid alamõodulised ja ainult üks mõõduline. Sellega kaasnes keskkonnakahju 2650 eurot, nii et kriminaalasja alustamisest jäi õige pisut puudu – sisuliselt vaid mõni kala. Kriminaalasja alustatakse juhul, kui on tekitatud olulist keskkonnakahju, st kui keskkonnakahju suurus ületab kümnekordset miinimumpalga määra. Tollal oli selleks summaks 2780,2 eurot.

Püüdja küll kahetses ja ütles, et ei teadnud alammõõtu, kuid sellele vaatamata tuli tal lisaks tekitatud kahju hüvitamisele maksta 160 eurot trahvi.

Täpsustus keskkonnakahju arvutamise kord

2011. aasta oktoobrist hakkasid kehtima uued kalavarule röövpüügiga tekitatud kahju hüvitamise määrad ja kogukahju arvutamise alused. Kahju arvutamise aluste ja meetodika kehtestamisel lähtuti kalaliikide ohustatusest, kaitsestaatusest ja ka turuhinnast.

Kahjusumma arvutamisel korrutatakse isendite arv või nende kaal vastavale kalaliigile kehtestatud kahjumääraga. Kui tegemist on tõsise rikkumisega, nagu loata püük, lubatust väiksem võrgusilm, keelatud püügiaeg, püügiviis või püüdmise koht, korrutatakse kahjumäär viiega. Seega võib röövpüügiga kaasnev keskkonnakahju üsna lihtsalt ületada olulise kahju määra, see toob kaasa juba kriminaalasja alustamise. Juriidilises mõistes loetakse oluliseks kahjuks summat,

mis ületab kümnet miinimumpalga määra. 2011. aastal oli selleks summaks 2780,2 eurot.

Siinkohal võib näitena tuua ühe Pärnus aset leidnud juhtumi, kus kalur püüdis lubatud seitsme nakkevõrgu asemel 27 võrguga ehk 20 võrgu puhul oli tegemist loata püügiga. Võrkudes olnud 75 kilogrammi ahvena pealt tuli viiekordset kahjumäära rakendades keskkonnakahju suuruseks 2812,5 eurot, mis tähendaski kriminaalasja alustamist.

Karistusseadustik näeb kriminaalasja puhul ette rahalise karistuse või tõsisematel juhtudel kuni kolmeaastase vangistuse. Lisaks sellele tuleb süüdlasel hüvitada keskkonnale tekitatud kahju.



Vanade võrkude väljatragimine on kalavarude kaitseks oluline

Peipsi tragimine

Juunikuu alguses korraldas Keskkonnainspeksioon juba viiendat korda Peipsi järve vanadest võrkudest puhastamise aktsiooni. Kahel päeval tragiti võrke järve lõunapoolsemas osas, kahel päeval põhja pool.

Seekordsetel talgutel, milles löid kaasa ka kohalikud kalurid, eemaldati järvest nelja päevaga 788 võrku, mille kogupikkuseks oli arvestuslikult üle 55 kilomeetri.

Tragijate arvates oli enamjaolt tegemist tuule ja jääga püügikohast eemale triivinud võrkudega, kuid küllap leidis nende hulgas ka ebaseaduslikult püügile pandud võrke. Võrgud paistsid olevat vanad, juba eelmisest püügiperioodist. Niiõelda värskeid, samal kevadel pandud võrke ei olnud, see viitas paranenud õiguskuulekusele. Kalurite osavõtt koristustalgutest näitas samuti, et nad suhtuvad järve kalavarude kaitsmisse tõsiselt.

Röövpüüginäitus muuseumis

2011. aasta jaanuarist maini oli Viimsi Rannarahva muuseumis avatud röövpüüki käsitlev näitus, mille valmimisele Keskkonnainspeksioon nõu ja jõuga kaasa aitas. Enamik näituseeksponaate tuligi inspeksioonilt, kes röövpüügi ja -püüdjatega paraku päris tihti kokku puutub.

Näitusel olid välja pandud Eestimaa eri piirkondades püügil eemaldatud või konfiskeeritud röövpüügi- vahendeid ahingutest ja võrkudest kuni omavalmistatud lõkspüüniste ja muude leiutisteni. Vaataja ette olid toodud markantseimad röövpüügijuhtumid.

Näituse eesmärk oli õpetada inimesi märkama ja ära tundma kalapüügil toime pandavaid rikkumisi, näiteks märgistamata püügivahendi kasutamist, jõesängi sulgemist püünistega, kalapüüki ahingu või elektriga.

Probleemi olulisust arvestades saatis Rannarahva muuseum näituse rändama. 2011. aasta juulist septembrini eksponeeriti näitust Võõpsu pritsikuuris, edasi liikus näitus Narva linnusesse ja 2012. aastal sealt edasi juba Kallastele. 2012. aasta sügisel saab näitusega tutvuda Harjumaa Muuseumis.

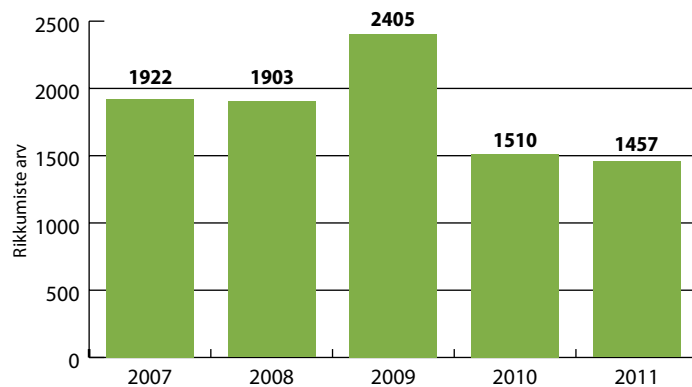


Näitusel on väljas terve kolleksioon ahinguid, millega ei tohi kala püüda, kuid mida röövpüüdjad siiski tihti kasutavad

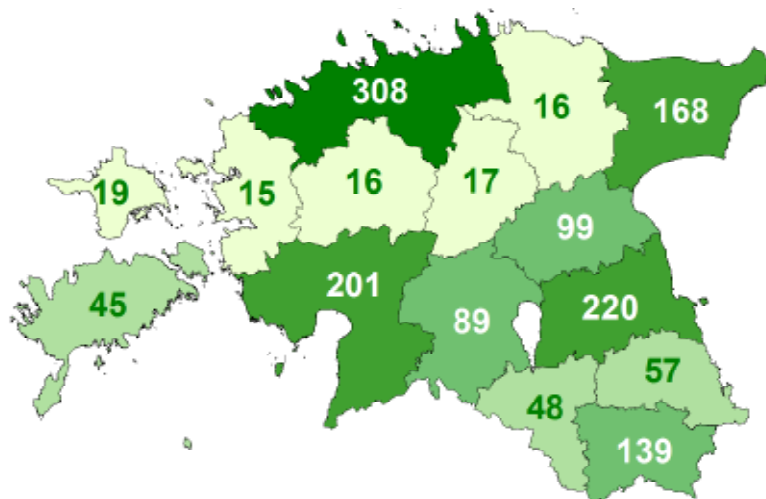
Kalakaitse lähiaja prioriteetid

- Olla informeeritud Eestisse toodavatest kalapartiidest ja siseturul olevatest kalakogustest – koostöö Veterinaar- ja Toiduametiga ning Maksu- ja Tolliametiga.
- Järelevalve veekogudel kalade kudeaegadel.
- Infosüsteemide ja andmete kontrollisüsteemi arendamises osalemine koostöös Põllumajandusministeeriumiga.
- Kutseliste kalurite senisest süsteemsem kontroll.
- Ebaseadusliku püügitegevuse ennetamine ja tõkestamine – riskipõhine kontroll veekogudel, selguseta kuuluvusega püügivahendite eemaldamine.
- Kalakäitlemisettevõtete kontrollimine koostöös Veterinaar- ja Toiduameti ning Maksu- ja Tolliametiga.
- Loode-Atlandi kalapüügiorganisatsiooni (NAFO) ja Kirde-Atlandi kalanduskomisjoni (NEAFC) aladel Eesti poolse järelevalve tagamine.

Kalapüüginõuete rikkumiste arv 2007–2011



Kalapüüginõuete rikkumiste arv maakonniti 2011



Koostöö

Keskkonnanõuete täitmise kontrolliga tegelevad veel kohalikud omavalitsused ja kümme riigiasutust: Maa-amet, Politsei- ja Piirivalveamet, Põllumajandusamet, Päästeamet, Tarbijakaitseamet, Tehnilise Järelevalve Amet, Terviseamet, Veeteede Amet, Veterinaar- ja Toiduamet.

Kohalikud omavalitsused kontrollivad eelkõige volikogu kehtestatud keskkonnanõuete täitmist, samuti mitme valdkonna seaduste (looduskaitse-, jäätme-, pakendi-, ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniseadus) ning kaevetööde eeskirjade täitmist.

Maa-amet kontrollib maakasutuse ja maakorralduse nõuetest kinnipidamist. Ka teised nimetatud asutused kontrollivad keskkonnanõuete täitmist oma põhitegevusega seotud valdkondades.

Näiteks Maksu- ja Tolliameti pädevuses on sellised valdkonnad nagu jäätmekäitlus, kemikaalid, pakendid, CITES ning ettevõtetus kõigis loodussaaduste käitlemise ja keskkonna kasutusega seotud valdkondades (kala, puit, vesi, õhk).

Põllumajandusamet tegeleb GMO-de ja taimestiku kaitsega.

Päästeamet kontrollib kemikaaliseaduse nõuete täitmist ja teeb suurõnnetusohuga ettevõtete järelevalvet. Samuti teevad päästjad tuleohutusjärelevalvet vältimaks metsa- ja maasikupõlenguid.

Politsei- ja Piirivalveametil on õigus tõkestada mistahes õigusrikkumisi, sealhulgas keskkonnanõuete rikkumisi. Mitmes keskkonnavaldkonnas viib Politsei- ja Piirivalveamet läbi ka väärtemenetlusi.

Koolitused teistele ametkondadele



Järelevalveasutuste ühiskontroll Eesti-Läti piiril

Edukas koostöö teiste järelevalveasutustega eeldab ka vastastikust infovahetust ja ühiseid õppusi, et kõik osapooled mõistaksid teiste töö spetsiifikat ning seadustest tulenevaid nõudeid.

2011. aastal toimus koolitus riikidevahelise jäätmeveo teemal, kus Keskkonnainspeksioon selgitas Keskkonnameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Maksu- ja Tolliameti esindajatele keskkonnanõuete õigusaktide nõudeid.

Koolituse esimene päev kulus teoreetilisele õppele, teisel päeval toimus juba praktiline õppus Valga piiri-

punktis, kus ühiselt kontrolliti Eestisse sisenevaid ja väljuvaid sõidukeid. Peamine eesmärk oli kontrollida piirülest jäätmevedu, kuid samal ajal tegid nii Politsei- ja Piirivalveamet kui ka Maksu- ja Tolliamet oma tavapärasest tööd – liiklusjärelevalvet ning salakaubaveo kontrolli.

Koolituse mõte oligi selgitada, kas politseinikud ja tolliametnikud saavad oma põhitöö kõrvalt jälgida ka piiriülest jäätmevedu, mis on väga oluline piiriülese illegaalse jäätmeveo tõkestamisel.

Oktoobris viis Keskkonnainspektsioon läbi koolituse, kus tutvustasime turujärelevalvega seonduvat. Turujärelevalve on ametite ja inspeksioonide riiklik järelevalvealane tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada turule lastud tootest või osutatavast teenusest tulenevat ohtu inimese tervisele ja varale. Turujärelevalvega kaitstakse nii tarbijate, töötajate kui ka muude toodete ja teenuste kasutajate huve, samuti tootjaid, levitajaid ja teenuse osutajaid ebaausa konkurentsi eest.

Koolitusel osalesid Tarbijakaitseameti, Maksu- ja Tolliameti, Keskkonnaministeeriumi, Keskkonnanuuringute Keskuse, Tehnilise Järelevalve Ameti ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad. Lisaks sellele osales koolitusel välislektor Hollandist, kes rääkis sealse järelevalvesüsteemi ülesehitamisest ning selle toimimisest.

Järelevalve toimib põhimõttel, et kontrollitakse tootja või maaletooja juures tooteid ja dokumente ning vajadusel tehakse kohapeal mittepurustav test. Juhul kui on alust arvata, et toode sisaldab ohtlikke aineid, viiakse toode laborisse, kus see purustatakse ning saadakse täpne koostis. Juhul kui toode ei vasta nõuetele, on tootja või maaletooja kohustus toode turult ära korjata.

Hollandi spetsialistil oli kaasas ka mittepurustavaid teste tegev seade – XRF. Sarnane seade on ka meie Keskkonnanuuringute Keskusel.

Koolitusel oligi lisaks teoreetilisele osale ka praktiline osa, kus õpiti tooteid testima ning probleemseid detaile avastama. Testide käigus avastati ka üks nõuetele mittevastav toode.



Inspektorid õpivad, kuidas toodetes võimalikke ohtlikke aineid kindlaks teha

Tehnilise Järelevalve Ameti korraldatud infopäeval selgitas Keskkonnainspektsioon kaevandamisega seotud keskkonnanõudeid ning andis ülevaate Maa-ameti poolt läbiviidud kaevandamistegevuse aerokontrolli 2010. aasta projekti tulemusest. Samuti rääkis inspeksiooni esindaja järelevalve tulemusena selgunud kaevandamise valdkonna hetkeprobleemidest. Diskussioon tekkis ülekaevandamise ja mäeeraldise piirides kaevandamise võimalikkuse teemal. Põhiküsimuseks

oli etteantud piiridest kinnipidamine, mida me loeme rikkumiseks ja millest tulenevalt otsustame süüteo- menetluse alustamise (ehk nulltolerantsi küsimus). Arutleti ka karjäärade korrastamisega seotud nõuete, näiteks korrastamistingimuste väljastamise protseduuri ja ajakava üle. Infopäeval osalesid kaevandamisega tegelevad ettevõtted, samuti erialaliidud ja ametid ning TTÜ Mäeinstituudi esindajad.

Rahvusvaheline koostöö

Rahvusvaheline koostöö on muutunud järjest praktilisemaks ja igapäevasemaks. Euroopa Liidu liikmesriigina anname oma panuse ühistesse kontrolloperatsioonidesse nii Läänemere ja Loode-Atlandi kalapüügiorganisatsiooni (NAFO) kalapüügi järelevalves kui ka merereostuste avastamisel ja süüdlaste leidmisel. Samuti osaleme Euroopa Liidu koostöövõrgustike ja ühenduste tegevuses, nagu IMPEL (eluta loodusega seotud küsimustega) ja GreenForce (eluslooduse, v.a kalapüügi järelevalve).

Keskkonnaprobleemid on tihti piiriülesed ning nende ennetamine või lahendamine eeldab head koostööd ja infovahetust. Tihedamad kontaktid on muidugi meie lähinaabritega.

Eestil on keskkonnakaitse korraldamisel ja järelevalves häid kogemusi, mida võime jagada ka teiste riikidega.

NAFO inspektorid Tallinnas



Põhja-Atlandi kalanduskontrolli ekspertgrupp

2011. aasta suvel toimus Tallinnas Keskkonnainspeksiooni kalakaitseosakonna korraldusel Loode-Atlandi kalapüügiorganisatsiooni (NAFO) ja Kirde-Atlandi kalanduskomisjoni (NEAFC) ühiskasutuskava töögrupi koosolek. Osalejateks olid Taani, Prantsusmaa, Saksamaa, Iirimaa, Läti, Leedu, Hollandi, Poola, Portugali, Hispaania, Rootsi, Ühendkuningriikide, Euroopa Komisjoni, Ühenduse Kalanduskontrolli

Agentuuri kalanduskontrolli eksperdid. Eestit esindas Keskkonnainspeksioon.

Kohtumisel arutati Atlandi ookeani põhjaosas toimuvat kalapüüki ning korrigeeriti agentuuri ja liikmesriikide ühist tegevuskava kalakaitse selles piirkonnas. Päevakorras olid ka 2012. aasta järelevalve prioriteetid ning ühised inspekteerimised sadamates.

Balti inspektorite kohtumine

Oktoobris toimus Pärnus juba traditsiooniks saanud Balti keskkonnakaitse inspektorite kohtumine, et vahetada kogemusi ja tõhustada koostööd. Ühisteks probleemideks on näiteks pandipakendi üle piiri vedu, ohtlike jäätmete riikidevaheline vedu, ebaseaduslikud

kalatarned. Nii Eestis kui Lätis on harrastuskaluritel keelatud töötlemisettevõtetele kala müüa, kuid Lätis on lihtne registreerida ennast FIE-ks ning seeläbi harrastuspüügil püütud kala edasi müüa. Kokkusaamisel arutati ühiseid probleeme ja koostöövõimalusi.

Valgevene visiit

Möödunud aastal sai Keskkonnainspeksioon kutse Valgevene looduskaitseinspeksioonilt tulla nende juurde kogemusi vahetama. Visiit sai teoks septembris. Keskkonnainspeksiooni esindus tutvustas oma struktuuri ja töökorraldust kõigis kolmes keskkonnakaitse valdkonnas, Valgevene kolleegid rääkisid oma töökorraldusest ja järelevalve probleemidest. Kuna

Valgevene looduskaitseinspeksioon, mis muuseas allub otse presidendile, tegeleb eluslooduse – mets, jaht, kalandus – järelevalvega, siis olid nad eelkõige huvitatud nende valdkondade järelevalve korraldusest. Samuti olid nad huvitatud edaspidisest kontaktide jätkamisest ja kogemuste vahetamisest. Kohtumise lõpus kirjutatigi alla koostöö jätkamise protokoll.



Valgevene inspektorid on vaatamiseks välja pannud valiku nende poolt ära korjatud röövpüügivahenditest

Koostöö Moldovaga

2011. aasta oktoobris allkirjastasid Eesti ja Moldova keskkonnaministrid keskkonnakaitse alase koostöölepingu ning juba novembri lõpus korraldas meie keskkonnaministerium Chişinăus seminar, et jagada kolleegidele oma kogemusi. Seminarist võttis osa ka Keskkonnainspeksiooni keskkonnakaitse osakonna juhataja, kelle ettekanne puudutas järelevalvet, sealhulgas inspeksiooni ülesehitust ja töökorraldust.

Moldova keskkonnaministerium on seadnud prioriteetideks nii välisõhu ja kliimamuutuste küsimused, jäätmekäitluse, kaevandamise ja veekaitse parema korralduse, keskkonnatasude süsteemi kui ka järelevalve tõhustamise. Seetõttu olid nad kõigist Eesti kogemustest väga huvitatud.

1313 ehk avalikkuse roll keskkonnarikkumiste avastamisel ja ennetamisel

Keskkonnainspeksiooni valvetelefonile 1313 saab ööpäevaringselt edastada teateid keskkonnaprobleemide ja õigusrikkumiste kohta.

1313 alustas tööd 2001. aastal inspeksiooni vajadusi silmas pidades ehk keskkonnavalaseid õigusrikkumisi puudutava teabe saamiseks. Kümneaastase tegevuse järel on number paljudele tuttavaks saanud ning kõnede arv aastast aastasse järjest kasvanud. Samas on laienenud ka valvetelefoni kasutusala.

2011. aasta jooksul laekus telefonile 1313 kokku 34 563 teadet ehk keskmiselt 2880 teadet kuus.

Suure osa teadetest moodustasid kalapüügi eelteated. Kehtiva korra kohaselt on Läänemeresel püüdvate kala-laevade kaptenitel ja Peipsi järve kaluritel kohustus sadamasse tulekust ning püütud kalakogusest ette teatada, see annab inspektoritele operatiivse kontrolli võimaluse. Läänemeresel püüdnud laevadelt tuli taolisi teateid 4184 ja Peipsilt 10 407.

Lisaks kalapüügi eelteadetele saabus valvetelefonile 8971 kaebust, vihjet ja infopäringut, mis puudutasid erinevaid keskkonnavaldkondi. Arvukamalt tuli teateid välisõhu probleemide, kalapüügi, veekaitse ja jäätmekäitluse kohta, vastavalt 1073, 644, 498 ja 436 teadet.

Keskkonnaprobleeme ja võimalikke õigusrikkumisi puudutavad teated suunatakse kontrollimiseks ja infoks Keskkonnainspeksiooni vastavale regioonile. Paljudel juhtudel on taolistel teadetest tähtis roll keskkonnavalase rikkumise õigeaegsel avastamisel ja ka ennetamisel.

Suure osa valvetelefonile tulevatest teadetest moodustavad teated, mis ei kuulu Keskkonnainspeksiooni pädevusse ja mis edastatakse kokkulepitud korra järgi vastavat pädevust omavale ametkonnale või organisatsioonile. Näiteks edastatakse teated maanteedel hukkunud või viga saanud suurulukite kohta kohalikele jahiseltsidele, kes looma teelt minema toimetavad. Sellesisulisi teateid tuli 2011. aastal kokku 2698.

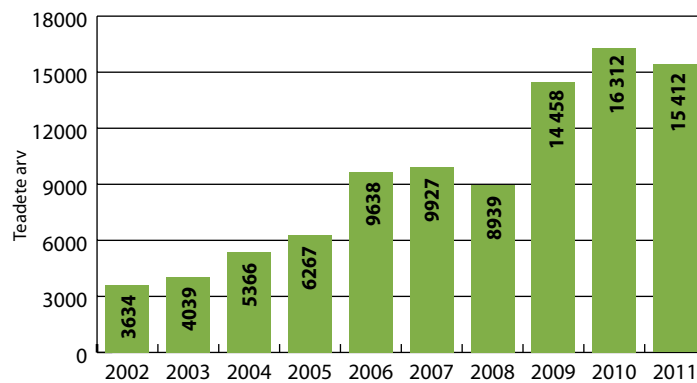
1313-le saabuvate teadete iseloom ja arv on hooajati erinevad. Nii tuleb kevadel püügihooaja alguses ja kalade kudeperioodil arvukamalt kalapüüki puudutavaid teateid, suvel sagenevad teated korrarikkumistest kaitsealadel või üldse looduses.

2011. aastal registreeriti enim ehk 3951 teadet mai-kuus, seevastu detsembris laekus 1261 teadet.

Alates 2009. aastast opereerib valvetelefoni 1313 Häirekeskus.

Teadete arv Keskkonnainspeksiooni valvetelefonile 1313, 2002–2011

(Teaded võimalike keskkonnarikkumiste ja -probleemide kohta)



Diagrammis toodud andmed ei sisalda kalalaevadelt saabunud teateid

1313 kaebuste jagunemine valdkonniti 2011. aastal

Valdkond	Kaebuste arv
Välisõhu ja osoonikihi kaitse	1073
Kalapüük	644
Veekaitse	498
Muu	477
Jäätmekäitlusnõuded	436
Metsaõigusnormid	355
Maapõuekaitse	183
Kaitstava loodusobjekti kaitse	158
Jahiseaduse nõuded	141
Loomastiku ja looma kaitse	50
Heakorra- ja kaevetööd	46
Ranna- ja kaldakaitse	33
Pakendialased nõuded	11
Kemikaalide käitlusnõuded	5
Kiirgusseaduse nõuded	2

1313 kaebuste jagunemine juhtumite lõikes 2011. aastal

Valdkond	Kaebuste arv
Haisu kaebus	872
Teade eripüügist	845
Kalapüük võrkudega, mõrraga	417
Muu keskkonnaprobleem	366
Jäätmete ebaseaduslik ladustamine	360
Ebaseaduslik metsaraie	280
Jäätmete põletamine	193
Reostuse kahtlus	157
Pinnasereostus kemikaalidega	147
Ebaseaduslik jahipidamine	136
Keelatud püük käsipüügivahendiga	129
Ebaseaduslik tegevus	111
Sõnniku laotamine	75
Kalapüük keelatud vahendiga	68
Tolm õhus	66
Kaitsenõuete rikkumine	66
Sõitmine veekogul	49
Kaitseala või kalda kaitsenõuete rikkumine	48
Raie tiheasutusosalal	46
Reovee juhtimine veekogusse	43
Veekogu veetaseme muutmine	31
Reovee kogumiskaev ajab üle	30
Loomakaitseseaduse nõuete rikkumine	27
Kaevuvee reostus	26
Metsasihi, -tee või -raja lõhkumine	26
Maavara kaevandamine	25
Mootorsõiduk maastikul kaitstaval alal	24
Loomade hukkumine teadmata põhjusel	23
Ebaseaduslik ehitis või ehitamine	21
Tulekahju metsas	21
Kala või vähi ebaseaduslik ost-müük	18
Merereostus avamerel	18
Keskkonnareostuse oht	15
Tulekahju looduses	13
Kallasraja tõkestamine	12
Liigi kaitsenõuete rikkumine	11
Autode pesemine kaldal	11
Pakendiringluse nõuete rikkumine	11
Veekogu risustamine	10
Ebaseaduslik vähipüük	10
Kulupõleng	9
Reostus ohtlikest jäätmetest	8
Lõke looduses	7
Ohtlike ainete juhtimine kanalisatsiooni	7
Reostus sadamas	7
Sõnniku vedu veekaitsenõudeid rikkudes	6
Välisõhu saastamine	6
Kaitsealuse liigiga kaubitsemine	6
Probleemtooteid ei võeta vastu	5
Avarii ettevõttes	5
Merereostus rannikumeres	5
Fekaaliauto tühjendamine loodusesse	5
Jahipidamise korra rikkumine	5
Maavara (või kaevise) loata vedu või võõrandamine	5
Avariiline vee või pinnase saastus	5
Veevõtt ilma nõutava loata	2
Traalpüük keelukohas või -ajal	2
Kiirgussaastus või -oht	2
Jäätmete ülepiiri vedu	1
Elektriõhuliini trassi raied	1
Jõulukuuskede müük	1

Statistilised koondandmed

Keskonnainspeksioon kogub igal aastal kõigi keskkonnajärelevalvega tegelevate asutuste statistilised andmed ning koondab andmed valdkondade ja maakondade kaupa, see annab Eestis tehtavast keskkonnalasest järelevalvest tervikliku ülevaate.

Järgnevad koonddtabelid sisaldavad Keskkonnainspeksiooni, kohalike omavalitsuste, Politsei- ja Piirivalveameti, Tarbijakaitseameti, Veterinaar- ja Toiduameti

ning Terviseameti ehk kõigi 2011. aastal keskkonnalasid rikkumisi menetlenud asutuste andmeid.

Teiste järelevalveasutuste poolt menetletud väärtegude arv:

Kohalikud omavalitsused – 1657

Politsei- ja Piirivalveamet – 470

Tarbijakaitseamet – 2

Veterinaar- ja Toiduamet – 4

Õigusrikkumised maakonniti 2009–2011

Legal offences by counties 2009–2011

Maakond County	Rikkumiste arv Number of violations			Trahvitud isikute arv Number of fined persons		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Harjumaa	4143	2814	2060	3168	1347	992
Hiiumaa	58	43	43	36	28	21
Ida-Virumaa	479	486	439	281	257	271
Jõgevamaa	163	171	123	72	63	41
Järvamaa	137	96	65	93	55	46
Läänemaa	71	47	56	57	36	39
Lääne-Virumaa	313	152	119	172	119	65
Põlvamaa	73	133	99	48	82	26
Pärnumaa	742	416	308	278	178	133
Raplamaa	97	58	50	56	37	21
Saaremaa	110	83	170	56	39	43
Tartumaa	1030	524	415	493	270	200
Valgamaa	217	167	168	92	94	74
Viljandimaa	383	267	158	203	158	71
Võrumaa	341	130	185	89	47	47
KOKKU / TOTAL	8357	5587	4458	5194	2810	2090

Trahvisumma kokku eurodes Amount of fines in euros			Keskkonnakahjuga rikkumiste arv Number of offences concerning the environmental damage			Keskkonnakahju suurus eurodes Total environmental damage in euros		
2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
215 081	119 270	95 951	23	31	21	5 667 308	46 941	26 663
5844	2480	2464	1	2	1	60	259	1064
40 111	46 809	36 382	14	17	25	20 691	64 586	46 118
11 284	10 090	10 585	6	1	4	6039	1850	768
9869	10 622	9148	2	1	2	1 534	58	63
7304	7016	4595	4	2	1	8 532 137	2301	770
23 465	11 841	7389	13	4	4	21 495	313	9688
3865	3711	2488	1	2	1	45	2097	1762
35 544	32 243	27 059	4	5	12	22 100	11 998	8329
6450	4441	6158	6	1	1	70 835	383	770
7804	5058	3731	1	1	2	32	1087	802
55 300	33 027	26 457	12	15	11	20 896	540 864	191 989
11 034	14 559	9498		4	3		2330	7232
27 194	23 868	19 870	10	14	8	1841	10 638	13 446
13 460	6152	4854	5	2		1 468 947	47 971	
473 610	331 187	266 628	102	102	96	15 833 961*	733 676	309 464

* 2009. aasta keskkonnakahju kogusummast moodustasid valdava osa 2008. aastal toimunud metsapõlengu kahjud, mis arvestuslikel põhjustel kandusid 2009. aastale.

* The major proportion of the total amount of environmental damage in 2009 were forest fire damages occurring in 2008, which for accounting reasons were transferred into year 2009.

Õigusrikkumised valdkonniti 2009–2011

Legal offences by field 2009–2011

Valdkonnad Areas	Rikkumiste arv Number of violations			Trahvitud isikute arv Number of fined persons		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Ranna- ja kaldakaitse (Protection of the shores)	273	121	78	208	106	63
Maapõuekaitse (Protection of the earth crust)	41	26	20	14	11	3
Metsaõigusnormid (Provisions of forestry law)	181	274	160	147	182	119
Kalapüük (Fishing)	2405	1510	1457	947	680	558
Veekaitse (Protection of water)	215	130	100	153	116	76
Kaitstava loodusobjekti kaitse (Protected objects of nature)	222	157	88	163	102	85
Heakord ja kaevetööd (Maintenance and excavations)	3740	2365	1679	2829	1071	728
Välisõhu ja osoonikihi kaitse (Protection of ambient air and ozone layer)	79	71	53	74	52	48
Jäätmekäitlusnõuded (Waste requirements)	779	586	501	404	312	279
Kemikaalide käitlusnõuded (Chemicals)	6	5	1	4	1	
Saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise nõuded (Integrated pollution prevention and control)	14	18	10	10	12	12
Keskonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimis- süsteemi nõuded (Environmental Impact Assessment and Environmental Management System requirements)		1				
Järelevalvetöö takistamine (Interference with the surveillance operations)	19	8	9	13	3	9
Jahiseaduse nõuded (Requirements of hunting)	187	149	106	113	110	65
Loomastiku ja looma kaitse (Protection of fauna and animals)	93	119	126	33	23	27
Pakendialased nõuded (Requirements of packaging)	92	30	37	73	25	15
Kiirgusseaduse nõuded (Requirements of radiation)	2	4	3	1	2	2
Taimestiku ja taime kaitse (Plant and vegetation protection)	1	2	1	1		
Muud (Other)	8	11	29	7	2	1
KOKKU / TOTAL	8357	5587	4458	5194	2810	2090

Trahvisumma kokku eurodes Amount of in fines in euros			Keskkonnakahjuga rikkumiste arv Number of offences concerning the environmental damage			Keskkonnakahju suurus eurodes Total environmental damage in euros		
2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
16 474	11 220	6 771		1			1406	
4551	2651	864	7	8	4	1 514 275	539 010	125 716
20 450	19 430	16 389	21	18	14	14 267 470*	119 557	107 809
73 266	74 674	60 593	47	57	61	8593	61 710	52 134
34 347	29 572	21 918						
17 025	12 191	10 190	4		3	24 384		16 262
180 430	91 933	57 975			1			
25 382	17 273	17 032						
67 543	51 630	51 506	2		1	415		
511	77							
8928	5746	7542						
2569	441	2400						
12 701	10 868	6792	18	15	10	18 665	10 545	5902
2650	1415	3269	3	3	2	159	1448	1641
5348	1223	2087						
703	249	300						
383								
349	594	1000						
473 611	331 187	266 628	102	102	96	15 833 961	733 676	309 464

* 2009. aasta keskkonnakahju kogusummast moodustasid valdava osa 2008. aastal toimunud metsapõlengu kahjud, mis arvestuslikel põhjustel kandusid 2009. aastasse.

* The major proportion of the total amount of environmental damage in 2009 were forest fire damages occurring in 2008, which for accounting reasons were transferred into year 2009.

Väljaandja: Keskkonnainspeksioon
Kopli 76
10416 Tallinn
tel 696 2236
faks 696 2237
valve@kki.ee
www.kki.ee

Fotod: Keskkonnainspeksioon; kaanefoto: Stock.xchng; lk 17 Mihkel Visnapuu, lk 29 Külli Jaakon
Kujundus: Kati Roosimaa
Trükk: K-Print

Tallinn 2012

